

VALENȚE

GRAIURILE
PIETREI

Nici un element nu semnifică mai concret tăcerea decât piatra. Însăși rostirea românească încorporează metaforic tăcerea și atributele ei cele mai dure: stagnarea și moartea — ca încremenire. Imaginația populară vede forțele răului prefăcându-i eroii în stane de piatră, pentru ca zina cea bună să-i readucă la viață. O pădure impietrită este un non sens al raiului ei de sunete. În viziune poetică, munții sint zei ai tăcerii, dar și martori ai timpului — și poate că de aici începe să se desprindă un alt atribut al pietrei, acela de durată. Primele semne ale gândirii și artei au fost săpate în piatră. O epocă lungă a existenței umane poartă numele pietrei, de la primele unelte la mormintele piramidale ale faraonilor. Și totuși ginditorii greci nu au așezat piatra între elementele primordiale ale lumii. Mai întâi apa, apoi aerul, apoi pământul și focul, diamantele unei gândiri materialiste. Cu toate că alți elini au iscat o muzică a pietrei, au dat pietrei sensurile armoniei, i-au dăruit viață și mișcare, cu atita măiestrie: în statui, în edificii și temple. Și, desigur, nu numai grecii. Primele legi, primele poeme au fost imortalizate în piatră. Se știe că și primele biblioteci erau de piatră. În orient au fost sculptați munții. Aceste însemne ale civilizației s-au păstrat prin timp, până la noi. Statui enorme au fost transportate pe căile Thalasei dintr-o parte în alta a lumii pe distanțe care ne uluiesc. Sint multe graiurile pietrei. Munții ne sint mărturii ale istoriei pământului. În peșterile bătrine dorm unelte strămoșilor omului și atâtea alte vestigii însemnând trepte în timp, perioade ale istoriei. Izvoarele sublimale ale existenței noastre în timp, ale formării și dezvoltării poporului român, s-au păstrat în substanța pietrei, a granitului, a marmurei, a calcarului, în forme multiple de cultură materială. Cineva făcea observarea că în același masiv care se înalță privirii, geologul poate să afle o vîrstă a mîteriei,

ION LUNGU

(Continuare în pag. 2)

● ION NICODIM

Cintare omului (tapiserie)

VICTOR EFTIMIU

noi vom zidi

Noi vom zidi cetatea
viitoare
Cu fier, cu piatră, muzică
și rouă,
Cu mintea și cu
mîinile-ămîndouă,
Înfăptuind mareața
sărbătoare.

Mai sus! Nainte! Adevăr
zic vouă:
De pare-a noastră viață
trecătoare,
Etern e visul, forța
creatoare
Ce pregătește lumii lumea
nouă!

Iluminați de focul
prometeic,
Într-un avînt neistovit,
proteic,
În flăcări ne vom oțeli
voința!

Și-n locul ereziilor,
emblemă,
Vom întrona religia
supremă:
Efortul, arta, binele,
știința!

VIRGIL TEODORESCU

poate
la iarnă

Poate la iarnă să te-aducă
gerul
În brune pîlpîiri, ca un
alcool
Pe care îl aprinzi și
arde-n bol,
Poate la iarnă să te-aducă
gerul:

Ceasornic încărcat cu
vitriol,
Negație a ultimei
convulsii,
Înmiresmată urnă de
emulsii,
Măcel de rîndunele-n
spațiu gol.

in intîmpinarea conferinței naționale a partidului

PĂȘIM ÎNTR-UN NOU ANOTIMP I...

Conferința națională a scriitorilor, desfășurată la începutul ultimei decade a junii mai, inaugurează un nou anotimp în activitatea condeierilor patriei noastre. Continuă efervescență, alimentată de repetatele apeluri și îndemnuri ale secretarului general al partidului, a polarizat, în perioada de pregătire a Conferinței, mase largi de creatori și cititori care au discutat din multiple unghiuri activitatea literară și au formulat numeroase păreri și propuneri pentru continuarea ei perfecționare.

Ceea ce s-a impus atenției tuturor, în etapa premergătoare Conferinței, a fost migăloasa ei pregătire. Adunări generale ale asociațiilor zonale ale obștei scriitoricești, întîlniri între scriitori și cititori, dezbateri în cînacluri, o largă publicitate în presa de toate categoriile — toate acestea au dovedit înaltul democratism sub semnul căruia s-au desfășurat apoi lucrările Conferinței. S-a creat astfel climatul prielnic unor schimburi deschise de opinii. Și ceea ce a impresionat nu numai pe participanții nemijlociți, dar și pe cei care urmăreau prin intermediul mijloacelor de informare desfășurarea lucrărilor, a fost tocmai sinceritatea și seriozitatea dis-

cuțiilor, responsabilitatea cu care s-au analizat problemele și s-au emis numeroase propuneri constructive.

Ampla cuvîntare a tovarășului Nicolae Ceaușescu a subliniat, cum numai conducerea partidului o putea face, importanța literaturii în viața societății noastre, contribuția ei valoroasă la opera de perfecționare a orînduirii socialiste, la opera de formare și continuă perfecționare a omului zițelor noastre, cetățean devotat idealurilor partidului, luptător priceput și consecvent pentru împlinirea acestor nobile idealuri. S-a desprins din cuvîntarea secretarului general imperativul numărul unu al epocii noastre: perfecționarea. Este și aici un strălucit exemplu de consecvență militantă pe care ni-l oferă conducătorul partidului și statului nostru. În 1967, Conferința Națională a partidului desfășurată în luna decembrie a adoptat bogatul program de măsuri cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale și a tuturor celorlalte sectoare ale socialismului intrat în era multilateralei dezvoltări. S-au precizat atunci principiile care alcătuiesc temelia științifică a acestui program. Congresul al X-lea a aprobat programul de perspectivă al dezvoltării socialiste a patriei noastre, subliniind cu

ION BĂDICĂ

(Continuare în pag. 3)

În prefața unei cărți de poezie pe care o prezenta publicului francez, Pierre de Boisdeffre remarcă, cu ochiul proaspăt și dezinteresat al celui detașat de obiect, că literatura română are un număr apreciabil de poeți de valoare cu care s-a afirmat de altfel pe plan european, mult mai numeroși în comparație cu ceea ce ar putea oferi proza. Observația nu este lipsită de adevăr dar merită să fie ceva mai nuanțată.

Este vorba mai întâi de faptul că în majoritatea cazurilor cel mai bun roman românesc a fost cel țărănesc. Acesta, lipsit de popularitate în alte literaturi în care apare rar vreun Bernard Clavel, privit și atunci ca o curiozitate, sau vreun Faulkner receptat mai întâi prin ineditul formulei impuse decît prin lumea propusă, a fost firesc să pătrundă cu greutate și nu întotdeauna cu succes de difuzare. O altă fatalitate a fost aceea că indeobște prozatorul român s-a arătat atît de ambițios încît a reușit, obsedat de sincronie, să fie — cu excepții fericite — mai fidel modelului chiar decît cel care îl consacrase, să practice în exerciții prelungele vreo anumită manieră de construcție românească la capătul căreia s-a oprit adeseori din pricina diverse, atunci cînd talentul lui se arăta remarcabil. Marin Preda face parte din acei creatori vitali care construindu-și temeinic și fără complexe opera, dau siguranță și sîdesc certitudini cînd e vorba de ziua de mîine a unei literaturi, de posibilitățile ei de afirmare pe plan universal, prin soluțiile originale pe care scrisul lor le propune. La noi romanul țărănesc trăiește cu Marin Preda o subită metamorfoză prin încercarea de a sugera o bogăție psihică asemănătoare a indivizilor din ambianțe diverse, fie rurale, fie urbane, pe a căror discriminare s-a făcut odinioară atîta caz. Ilie Moromete, de pildă, din Siliștea-Gumești, nu este cu nimic mai prejos, mai puțin artist și mai puțin grațios în actele sale, ca personaj de excepție ce încetează de a mai fi tipic, de a reprezenta o tipologie a țărânului, cum a făcut Rebreanu în *Ion* despre ai cărui eroi Călinescu zicea că „nu sînt indivizi cu viață unică, ci exponenți ai clasei și ai generației”, decît orice personaj posesor al unei rafinate educații intelectuale ce-și manifestă personalitatea într-unul din romanele lui Camil Petrescu. El este o individualitate.

Marele singuratic se înscrie în buna tradiție a romanului obiectiv românesc. Cartea continuă seria **Moromeților**, începîndu-se cu aproximativ douăzeci de ani în urmă, și constituie vizibil într-un ciclu al cărui ultim capitol poate să nu fie încă scris. Ca în aproape toate romanele lui Marin Preda, conflictul se desfășoară între parteneri inegali: pe de o parte istoria; pe de altă parte cel ce o făurește dar care se poate răzvrăti împotriva ei suportînd consecințele. Răzvrătirea are formele ei speciale de mani-

MARIN PREDA

marele singuratic

festare constind în ceea ce s-a numit **moromețianism**. Acesta poate fi definit, prin ceea ce aduce inedit ultimul roman, drept o atitudine contemplativă cultivată ca stare de spirit și convertită în acțiuni aparent gratuite ce au puțină de a devia temporar, pentru deliberare, de la conflictul cu istoria, salvînd individul de la dezagregare în momentele de disarmonie cu aceasta. Figura ușor romantică a lui Niculae Moromete ce se înfățișează mai puțin tragică decît o vrea autorul și mai mult misterioasă, reface în alte condiții, păstrînd convenția unor cunoscute romane „de familie”, o parte din drama tatălui său, Ilie Moromete.

Din pricina unor greșeli săvîșite în munca de activist, Niculae este nevoit să se retragă de pe scena politică unde se exercita vocația lui esențială, supunîndu-se unei claustrări mai întîi coercitive dar cu timpul devenite o a doua natură. Eșecul îl duce spre manifestări sociale minime, energia fiind canalizată, prin compensație, către o instruire tenace ce-i aduce la capătul unor ani de studiu diploma de inginer horticol. Viața îi pare suficientă iar tentativele către o inițiativă de orice natură dispar cu desăvîrșire. Pierzînd de copil credința în puterea ordonatoare a divinității și apoi ca matur încrederea în utilitatea gestului social, Niculae se sustrage prezentului pentru a delibera. El face însă greșeala de a încerca să permanentizeze o stare de tranziție, iluzionîndu-se abulic într-un echilibru fragil ce-i creează sentimentul unei lumi armonice în care își poate cultiva, în sensul voltairian, grădina. Există în această perioadă a existenței lui Niculae, cu stereotipii de mic funcționar, un optimism al suficienței suspecte ce se crede inatacabilă într-un spațiu al certitudinii. O serie de fapte vin însă să dezbrace de haina somptuoasă această falsitate. Revelația pro-

dusă de aceste lucruri sau întrimplări absurde îl scoate din inerție prin opțiuni repetate ce-l dau nici morții, nici religiei spre care s-ar fi putut îndrepta cu egală disponibilitate, ci celui circuit social din care fusese obligat să se sustragă. Mai întîi dragostea pentru pictorița Simina Golea care încearcă să-i reamintească erotic necesitatea angajării individuale, și sfîrșitul ei prin care Niculae, împovărat de complexe inutile, descoperă că există o singură fatalitate — moartea — în afara căreia nimic nu este fixat, totul poate fi schimbat. Apoi crima absurdă de la „Casa grădinii” al cărei martor involuntar fusese și care nu și-ar fi avut rostul în afara faptului că ea constituie, în sens moral, o altă „tentativă a diavolului”. Pregătît cu grijă de autor, acesta este alt prilej prin care realitatea agresivă se răsfrînge asupra personajului scoțîndu-l din iluzia securității. Și acum Niculae acționează cu o imensă incetinelă și retracări repetate. Depoziția lui prin care indică drept criminal în locul suspectatului Anghel pe Pecingine, vine tardiv și cu folos nu pentru intriga polițistă ci pentru a ilustra un mod de comportare al personajului. Inginera Nicoleta Păceșilă constituie cel de-al treilea motiv de meditație și confruntare prin energia molipsitoare, am spune recalcitrantă, pe care aceasta o consumă frenetic în folosul obștesc. Exemplul Siminei ce se epuizează prin creație, al fostului coleg, procurorul Spoială, ce trudește pentru stabilirea dreptății, precum și devotamentul juvenil al tinerei inginerice ce înțelege să-și dedice viața îngrijirii vacilor dintr-o fermă, duc brusc, ca într-o remarcabilă scenă a copilăriei petrecută „sub semnul șopîrlei”, la revelația universului absurd prin dezordine în care el este chemat de destin să impună o legislație, o nouă religie popoarelor. Mult mai matur, Niculae devine prin revelația absurdului un individ liber și capabil de a trăi prezentul: „În aceeași dimineață Niculae se sculă și se duse la comitetul regional de partid, care își avea sediul în Capitală, și ceru o audiență primului secretar. Acesta îl primi, nu fără uimire. — Dacă poți să mă sprijini să activez iar, aproape de tine, să știi că e pentru mine momentul, zise Niculae. Nu-mi cere. adăugă el, uitîndu-se drept în ochii fostului notar din Siliștea, explicații amănunțite, îți dau una singură... La noi e încă multă dezordine și sînt oameni pe umerii căroră apasă poveri prea mari și nimeni nu-i ajută...”

Moromețianismul ca stare contemplativ-ironică este părăsit pentru gestul transformator. Niculae își înfrînge înstrăinarea față de lume, față de lucruri pentru că traumatismul suferit a putut fi depășit, el fiind exponentul viguros al unei civilizații tinere, în curs de formare. Ceea ce se întîmplă cu Ni-

MIRELA ROZNOVEANU

(Continuare în pag. 5)

atena

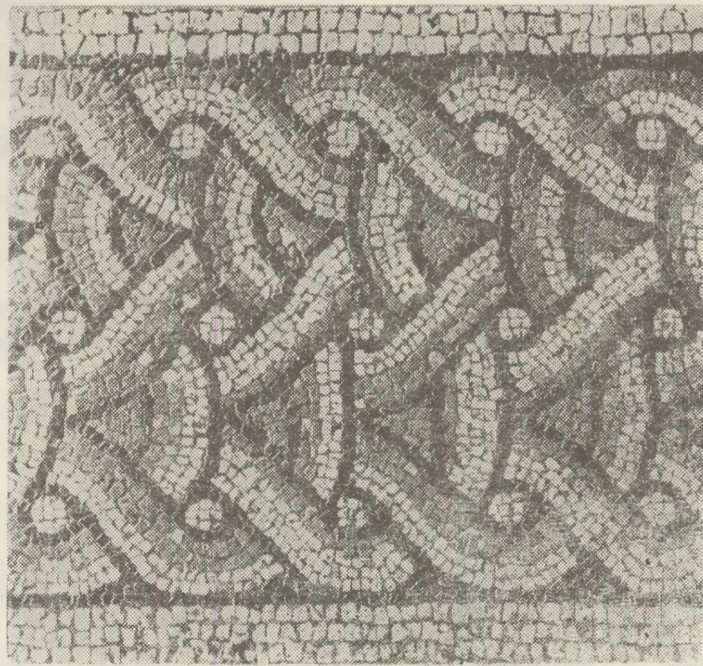
Pe-o uliță coboară-n Agora Dioscurii
În Corele păcatul zeesc în colțul gurii
Și timpu-i prins în blocuri de marmură ce-nclină
O mărturie-a lumii rămasă în ruină.
Areopagu-așteaptă sub zodii mai curate
Să-ntoarcă judecata din urmă lui Socrate
Și filosofi se plimbă sub pinii solitari.
Spre Tezeion amurgu-i aprins și bat fierari
Din legea nu știu cărui om iscusit ori zeu.
Așteaptă Temistocle la zidul din Pireu,
Și negustori în pivniți pustii mai cară marfă...

În pilpiiri stelare, Acropolea-i o harfă.

agora

Am presimțit această venire către mine
Din cită-nvălmășire de neamuri bizantine
Mai ingenunche încă-n biserici și bazare,
La ruperi de obloane și scîrțîiri de care.
Din Agora romană, ce marfă! — pînă-n Placa,
Pare-un blestem al miinii, pare-ncepută claca
Pe uliți cu vitrine, sub streșini ondulate.
Rugina-și pune prețul, încet, peste carate.
Chemat ca de sirene, de cîte poți să vezi,
Sub legile uzurii-i o ploaie de monezi.
Și intru-n lumea unde adîncurile mină
Închipuiri bizare, neliniște păgînă,
Tot ce-i năzare mării să crească-n chip și feluri
În unduiri de fosfor și nouri de cerneluri.
Parc-am ajuns la țarmuri, întors din altă eră
În legea goală-a cărnii ce nu se mai oferă,
Și simt numai cuțite în jurul meu, și cratiți,
Întunecat de sepii și strîns de caracatiți.

Sînt zilele-nvierii și sufletu-mi atîrnă
Cu mieii prinși în cuie și răstigniți pe-o birnă.

în întîmpinarea conferinței naționale a partidului

pășim într-un nou anotimp l...

(Urmare din pag. 1)

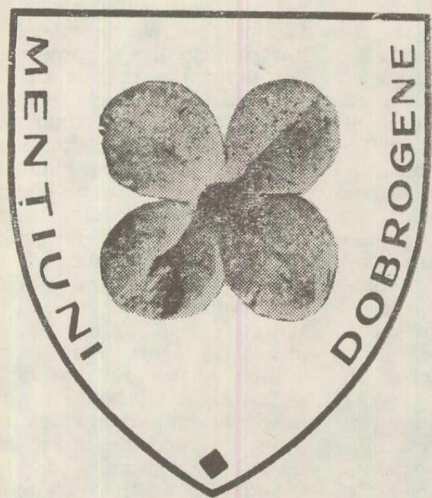
deosebită pregnanță necesitatea și căile perfecționării. De la Congres pînă azi, problemele perfecționării au stat mereu în centrul atenției partidului nostru. Ele au fost analizate în fiecare sector de activitate: în industrie și agricultură, în comerț și cooperatie, în transporturi și construcții și cu aproape toate categoriile de oameni ai muncii: cu cei din uzine, de pe șantiere și de pe ogoare, cu cadrele sanitare, cu educatorii, cu activiștii de partid și de stat din comune, iar acum, în a doua jumătate a lunii mai, cu intelectualitatea tehnică și cu creatorii în domeniul artei literare. Care talentat scriitor va putea surprinde și prezenta în opera sa a-

ceastă uriașă luptă pentru perfecționarea organizată magistral și desfășurată cu o impresionantă vigoare pe toate fronturile construcției socialiste în patria noastră?

La Conferința națională a scriitorilor au răsunat din nou vibrante chemări și îndrumări pentru perfecționarea creației literare. „Căutările creatoare, efortul de a diversifica și perfecționa mijloacele și formele de expresie în vederea cuprinderii universului uman specific epocii contemporane, reprezintă o condiție fundamentală a progresului în artă”, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea în care a prezentat un bogat program al dezvoltării viitoare a literaturii și artei. Participanții la Conferință s-au angajat solemn să realizeze integral acest program. Sînt emoționante cuvintele de legămînt din scrisoarea adresată de Conferință, secretarului general al partidului: „Sîntem atît de îndatorați acestei patrii pentru toate cite

istoria ne-a lăsat în plămada ființei noastre, pentru tot ce aduce ziua de azi socialistă, încît nu aflăm altă măsură cu care s-o slujim decît devoțiunea fără măsură față de partid, față de dumneavoastră personal. Prea mindri de a trăi în același timp cu dumneavoastră, iubite tovarășe Ceaușescu, căutăm în cugetul și fapta dumneavoastră însăși substanța propriei noastre pasiuni creatoare”.

Conferința scriitorilor s-a încheiat. Trăim însă febra întîmpinării Conferinței Naționale a partidului care va analiza modul cum, de la elaborarea și adoptarea lui, s-a realizat vastul program de edificare și de perfecționare multilaterală a socialismului și va jalona căile pentru cucerirea unor noi trepte în sușul nostru impetuos spre comunism. Aici, pe pămîntul tot mai înfloritor dintre Dunăre și Mare, noi, cei de la *Tomis*, aderăm cu sinceritate la acest program, cu încredințarea că, îndrumați cu aceeași grijă de Comitetul județean de partid, vom munci fără abatere pentru partea noastră de contribuție la înfăptuirea lui.

in intimpinarea conferinței naționale a partidului

certitudinea de la care plecăm

Trăim în miezul unui ev eroic, un ev de adinci prefaceri, de triumf al omului, stăpin pe destinele sale. Conștiința noastră se modelează în ritmul frenetic al constelațiilor diurne, trainic și tulburător, sub steaua polară a Certitudinii. Certitudinea că locul nostru este aici și acum, că menirea noastră este de a construi, că ne împlinim în patosul realității imediate.

În toate aceste zile ce premerg Conferinței Naționale a partidului — eveniment de importanță istorică în viața poporului român — fiecare dintre noi are prilejul, într-un climat de înaltă exigență partinică, unei confruntări lucide, mature, cu el însuși, cu tovarășii săi de muncă; sint zile de nobilă răscolire a conștiințelor, în care se cuvine să găsim resursele necesare perfecționării noastre umane, spirituale. Perfecționarea presupune exigență, maturitate politică, refuzul suficienței și anchilozei spirituale, dinamism creator, deschidere continuă spre infinitele orizonturi ale cunoașterii.

Axarea lucrărilor Conferinței Naționale a partidului pe această problemă dovedește o dată mai mult consecvența cu care partidul nostru urmărește creșterea unor cadre cu o înaltă calificare, capabile să se facă purtătoare de cuvânt ale noului. Înțelesurile și semnificațiile acestei noțiuni sint, însă, multiple, ele descoperindu-se succesiv și relevându-și nuanțele în realitatea fiecărui loc de muncă.

Iată atitea și atitea argumente — dacă mai este nevoie de argumente — că filozofia marxistă nu se reduce și nu se poate reduce la o atitudine pasivă de interpretare pur și simplu a vieții, ci năzuiește la transformarea sa revoluționară. Tot astfel și arta care se revendică de la principiile acestei filozofii nu se poate mărgini la o reflectare neselectivă a realității și, cu atât mai puțin, la o atitudine pasivă față de ea. Pentru că realitatea nu e doar un punct de plecare, un motiv de contemplație, ci un domeniu al acțiunii, al intervenției constructive, dinamice. Perfecționarea artistului constă nu doar în rafinarea expresiei, ci, în aceeași măsură poate, în deschiderea tot mai generoasă, tot mai activă, spre marile adevăruri ale vieții.

CARMEN KEHIAIAN

REPERE

mutații moromețiene

Romanul „Marele singuratic” reprezintă un moment de echilibru în creația lui Marin Preda. Autorul „Moromeților” surprinde din nou prin vigoarea actualității temei sale. „Marele singuratic” este romanul prin care moromețianismul (ca stil creator în sens tipologic) s-a universalizat definitiv. Circumspecția unor critici, de loc inspirați, că prozatorul nu se va smulge din inerția primului roman-capodoperă, și că aria sa de investigație se va restringe la un spațiu limitat, anacronizându-se, ne apare astăzi hilară. Un prozator ca Marin Preda se autodepășește prin vitalitatea creatoare, netrădându-și niciodată structura inițială, ci doar subsumându-și-o. Procesul este unul de decantare și esențializare perpetuă a umanului, în ceea ce acesta are mai semnificativ.

Împlinindu-și rostul exemplar conferit de autor, Ilie Moromete putea să dispară la sfârșitul celui de-al doilea volum al „Moromeților”, dar spiritul moromețian (ca atitudine antologică deschisă) va fi preluat în esența sa de Niculae Moromete, pentru ca o experiență de viață fundamentală să nu se piardă. Transformarea tipologică a lui Niculae, iată unul din evenimentele cruciale expuse în „Marele singuratic”. Prozatorul a găsit modalitatea estetică de modernizare a propriei formule epice. Abia acum se poate constata, ca o certitudine, intuiția noastră mai veche privind viziunea existențială de tipologie faulkneriană a celui mai mare prozator român contemporan. Bătrînul Moromete cumulează trăsăturile unui spațiu spiritual special de sorginte rurală, care, reevaluat după cerințele epocii noastre, își dovedește angajarea acută în contemporaneitatea cea mai stringentă. Țăranul Ilie Moromete ca personaj exponențial începu să fie umbrat, după unii, tocmai în longevitatea sa tipologică. O oboseală pasageră umbrea figura cea mai viabilă a prozei noastre actuale.

Pe cit de modern ar fi fost acest personaj (părea să se afirme în subtext), el rămânea în mod fugar tot un țăran, ori citadinizarea accelerată a literaturii ultime îl catapultă într-un trecut nostalgic dar ireversibil. Falsitatea acestei ipoteze nu putea fi zdruncinată decît printr-o creație de aceeași forță sau printr-un transfer estetic.

Marin Preda a găsit mai corespunzătoare ultima soluție. Astfel Niculae Moromete traversează un lung avatar existențial ilustrat în aparență printr-o reclusiune voită din social și se transformă, în modul cel mai natural, în corespondentul lui Ilie Moromete pentru timpul prezent. Nimic din moromețianism (în sens categorial-estetic) nu s-a diminuat, dar s-a do-

bîndit o accepție nouă, superioară. Spiritul lui Ilie Moromete (în dialectica sa specifică) nu putea fi abandonat de creator, întrucît el reprezintă cea mai deschisă viziune asupra lumii și vieții. Acest cvasi-abandon, încercat prin „Risipitorii” sau „Intrusul”, l-a nemulțumit pe prozator, făcîndu-l să revină la tema esențială. Chestiunea trebuia rezolvată în așa fel ca nimic din vitalitatea tipologică propusă să nu se piardă. Și chiar dacă în moromețianism se cuprinde suma unor atitudini și impulsuri spirituale și existențiale țărănești, rămînea de văzut dacă nu cumva valențele acestei tipologie pot fi apte acomodării la situații diferite. Eroul, destul de șters pînă acum (deși în „Moromeții II” apare în prim plan), se redescoperă pe sine după o perioadă îndelungată de autocontemplație ca pe un moștenitor spiritual, reevalundu-și atitudinea din tinerețe. Niculae Moromete e acum un intelectual (inginer horticultor), trăind într-un timp și spațiu, altele decît ale lui Ilie Moromete. Preocupările importante în noua situație nu mai gravitează în jurul pămîntului (ca realitate socială și existențială), ci se îmbogățesc cu valențe speciale. Astfel erotica, creația, moartea devin preponderente (înainte doar fiind presupuse, ca acte secundare) iar dezbaterile în legătură cu ele — esențiale. Niculae trece printr-un lung proces deliberativ în „Marele singuratic”, proces tulburător ce constituie însăși convertirea la ipostaza moromețiană.

După ce cariera de activist a fost întreruptă brusc (acțiune povestită în „Moromeții II”), personajul dispare, nemaiștiindu-se nimic despre existența sa. Retras în sine, eroul privește retrospectiv trecutul, decantîndu-și straturile cele mai intime ale ființei lăuntrice și își cicatrizează rănilile sufletești pînă la imunitate. După această etapă de autocunoaștere, Niculae Moromete denotă o trecătoare tendință de abstragere din social, dar refuzul său de a angaja o nouă acțiune nu vine din resemnarea celui dezamăgit, ci din orgoliul inițierii în rosturile mai adînci ale existenței. O dată cu încheierea ciclului de reclusiune, ultimul descendent al Moromeților are ezitări interioare grave, pe care i le dezvăluie cu mare curaj „fostului notar”.

Acesta e un moment-cheie care ilustrează impulsurile involuntare ale solitarului de la ferma horticolă, de a se reintegra ritmului normal de viață, numai că această participare nu mai poate fi oricum. Pentru a accepta în final invitația „fostului notar” să lupte în continuare pentru „schimbarea lumii”, eroul trebuie să trăiască mai întîi o etapă tragică (prin care își ia din nou existența pe cont propriu) ce va avea efectul unui catalizator. Reînnoarea spre lume a lui Niculae Moromete, după ce s-a moromețianizat complet, este un act de recul la deznodămîntul straniu al angajării sale erotice.

După procesul de transformare solitară prin care trece personajul, trăirea erotică la o tensiune maximă constituie celălalt nucleu iradiant al romanului. Dragostea puternică dintre Niculae și Simina reprezintă însăși calea prin care eroul se depășește. Simina se definește pregnant ca o

sinteză superioară a tuturor aparițiilor feminine din proza lui Marin Preda. De o feminitate enigmatică, acest personaj impulsionează firul epic și ideativ al romanului. Astfel, fiind deasupra Constanței Sterian („Risipitorii”) în ceea ce privește intelectul, Simina își dezvăluie acel voluntarism erotic gratuit ce o pune alături de marile eroine ale literaturii. Ca pictoriță, ea este pretextul prin care autorul poate să investigheze alte două teme: creația și moartea, căci romanul urmărește iubirea și creația în ritmica lor ascensională. În plan simbolic, iubirea fiului este răsfrîngerea alteia, excepțională — a bătrînului Ilie Moromete — retrăită retrospectiv la senectute, dar și în mod real, cu o vitalitate extraordinară. Episodul iubirii din tinerețe cu Rădița împrăștie o lumină difuz-magică asupra întregului roman, astfel că iubirea dintre Niculae și Simina apare de o forță mai scăzută. Aceasta numai aparent, căci cele două experiențe erotice fundamentale se luminează reciproc.

Seismele erotice îl fac pe „marele însingurat” să-și reamintească întîmplările semnificative ale copilăriei și adolescenței (în pagini de o densitate inegalabilă pînă acum în scrisul lui Marin Preda), altfel spus, să-și fixeze „amintirile secrete” și să le descifreze — ocazie simbolică de purificare spirituală și de reîntinerire. În urma acestor avaturl, Niculae Moromete e din nou liber, apt să ia viața de la început.

Originalitatea și reușita noului roman al lui Marin Preda constă, deci, tocmai în deschiderea programatică, operată asupra moromețianismului ca tipologie creatoare.

MARIN MINCU

marele singuratic

(Urmare din pag. 3)

culae Moromete ține de o perioadă scurtă în care este afectat mai mult orgoliul individului. Țăranul Ilie Moromete era antrenat însă în drama unei civilizații orepusculare în care el nu era decît unul din cele mai strălucite exemplare ale ei. Moromețianismul poate fi discutat astfel ca un reflex ontologic ce intră în instinctul de conservare al speciei.

Din cele spuse pînă aici este lesne de observat că *Marele singuratic* este un roman programat. Niculae, de ce să n-o spunem, aduce în evoluția lui destul de mult aminte de un personaj numit Meursault. El respectă întru totul etapele revelației camusiene, mai mult chiar decît acestea fuseseră respectate în *Străinul*. De aceea eroul este, în toată rezerva lui programată, artificial, iar romanul, cu toată mișcarea de lume și concepții pe care o antrenează, supără în ostentația cu care sint prezentate etapele demonstrației. Fără succes este șarja pe moromețianismul lui Niculae, în receptarea ironică, pînă la grotesc, a mediului artistic, pentru că ceea ce era atitudine existențială se degradează în pamflet de o calitate și oportunitate discutabile. De remarcat de asemenea că, cu excepția lui Niculae, spre care se îndreaptă toate sensurile și semnificațiile romanului ca într-un poem dramatic, celelalte prezențe sint portrete corecte la care liniile se mișcă arareori imprevizibil. Excepționale sint însă paginile în care evoluează legendarul Ilie Moromete. Prezența lui, înconjurată de un nimb erotic, are aceeași imensă putere de difuzie în roman ca un simbur de jar ce luminează miraculos într-o mare de întuneric. Rememorarea dragostei pentru Rădița și a celei tîrzii pentru Fica, ca și completările adiacente, descoperă din alte unghiuri celebrul personaj dîndu-i o profunzime extraordinară pe care autorul o dorește pentru celălalt erou numit Niculae. Cu toate acestea, palpitant și tulburător, romanul lui Marin Preda se urmărește cu pasiune. El ilustrează o gîndire artistică liberă, curajoasă — semnul cel mai sigur ce trădează pulsul unui mare prozator — ce abordează cu ochi critic idelle și evenimentele complicate ale individului și ale istoriei noastre.

● Din colecția de cărți rare a Bibliotecii Academiei R.S.R.

patria

E patria întreagă nespusa ardoare
A muncii, ce una în braț și-n mașină
Trezii omul împietrit în vrăji milenare
Și-l preface-n coloane de alb și lumină.

E ea duhul țarinei, piinea cea bună,
Își coace în veac miez pe vatră de spice
Și mierea adâncului ei i-o adună
Harbujii, pe dulcele-i nume s-o strige.

E dansul ogoarelor prinse-ntr-o horă,
Cu sirg să-mplinească sorocul de roade.
Binețe-i dau pescari cu fruntea-n auroră,
Cind prada și-anunță belșug în năvoade.

Ea e și-acest țarm cu grădini încrustat,
Îi hăulesc valuri, zori plajele-i spală
Și meștera lună din aur curat
Îi trage ca-n vis, peste larg, magistrală.

Albastrul cer, iată, e patria-mi, sacră
Zidire-i din carne și sînge de soare,
Arc întins înspre zbor ce-ai mei umeri
Cu-aripi, s-o cuvînt peste zări și viltoare.

supremul argument

Supremul argument — sintem o clipă,
O trecere sintem — suprema lege.
Abia luasem vînt bun în aripă
Și-n ceață umbra toată ni se șterge.

Și dacă picuri de rășini din soare
Curgem și fulgerăm clipa de rouă,
Imensul fluviu de lumină nouă
Ne-ntoarce iarăși umbra-nspre izvoare.

Ne lasă-n urmă o frunte de stejar,
Ne supraviețuiește chiar și-o piatră,
Dar patria veghind, nestinsă vatră,
Ne-adună unda-n sacru-i estuar.

E patria supremul argument
La cel mai pur jertfelnic de iubire
Noi sintem clipa-i ce ne-o duce lent,
Ca pe o apă grea, în nesfîrșire.

umbra lui ovidiu

Pe umeri togă-nfășur iarna, vîntul,
Veri trag în sulii sîngele meu dac
Și sevele sfințind cu rod pămîntul
Din grîie urcă-n fruntea-mi de copac.

Închin cu Murfatlar din val și beat
M-arunc din țarm peste nemărginire
Din care spița mea s-a-ntruchipat
Bărbat-n pumni, ca miedul bun la fire.

Prin picle trece-o umbră-aerian
Ce-n două mii cît duce-n cîrcă anii,
Invocă-n hexametri cu jelanii
Meridianul lustrului roman.

Din colecția de cărți rare
a Bibliotecii Academiei
R.S.R.

Și n-o-nțeleg. Ne-au lăstărit strămoșii
Din două rădăcini în noi pierdute.
Noblețea-i pingărită-aici bărboșii
Daci au sădit-o-n stirpe cu vîrte.

grai strămoșesc

Nu vreau caratul scurtei bucurii
Al unei ploii de aur care șterge
Cu danțul țopăit, glia de piatră
Și iar i-ncarcă ugerul cu sete.

Sublimelor tristeți le dăruie fruntea,
În cerc de neguri țintuită-ntr-una,
Gîndul cheamă durerea de-a se naște
Și-ai graiului talanți mi-i cere-arvună.

Și lacrimă albastră, rostirea mi se umple
Cu zbor rotund ce-l storc de cer în mine,
Pînă voroava strămoșească-mbracă
Un smalt de sunet nou ce-i cade bine.

nocturnă

Ochi sîngeriu clipește-n dunga zării,
Din boltă picură rumenă ceară,
Pe unde toacă-amurgul roșii alge
Și-ncarcă pe furiș, marea, cu seară.

Se-neacă ceru-n sumbre văgăuni,
Și-nfig în crupa lui stelele cleștii.
S-a dus și marea la culcare. Eu
Ascult tăceri stînd la taifas cu peștii.

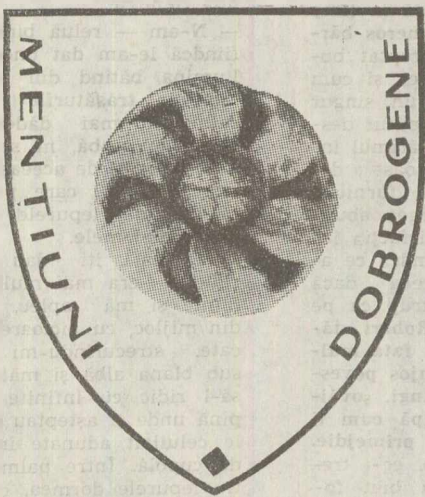
Pe alb grumaz foșnesc undele-a taină,
Că-n lună, vezi, noaptea-și pierdu coturnii
Mă duc să-i caut eu iar după mine
Salcimi slomnesc la ora rugăciunii.

dezbracă-te de noapte

Cînd umbra-ți cade-n proaspăta lumină,
Bălesc amurguri vagi în arsu-i scrum,
Cercînd pe-un lung răstimp făgaș de
Cu amiros de veștedă rășină.

Ci-un spin de-l smulgi la timp din stins
delir,
Noi răni ți-ascute-n tîmple, cu fiori,
Pe-un ram uscat, dacă-l stropești cu zori,
Un mugur rotunjește-un trandafir.

Dezbracă-te de noapte și-o săgeată
Ochește-n zidul despicat de prore,
Căci tot lumina-aceea-i mai curată
Ce-o muști din rodu-nții aurore.

în întîmpinarea conferinței naționale a partidului

TRAFIC PORTUAR MAXIM

Un birou vast, cu harta „New Philips World Map“ cit o jumătate de perete: din cerculețul negru — „Constanța“, pleacă radial o sumedenie de fire către porturile lumii, în-tretăiate de alte fire, pornind din alte porturi ale lumii. Sint drumurile navelor — și itinerariile flotei noastre comerciale acoperă, practic, tot spațiul de la ecuator la antipozi, Încît prima întrebare adresată inginerului Voicu Constantin, director adjunct al D.N.M. „Navrom“, se referă tocmai la dezvoltarea și perfecționarea activității în portul Constanța. REP. Care sint, tovarășe director, roadele muncii în anul curent?

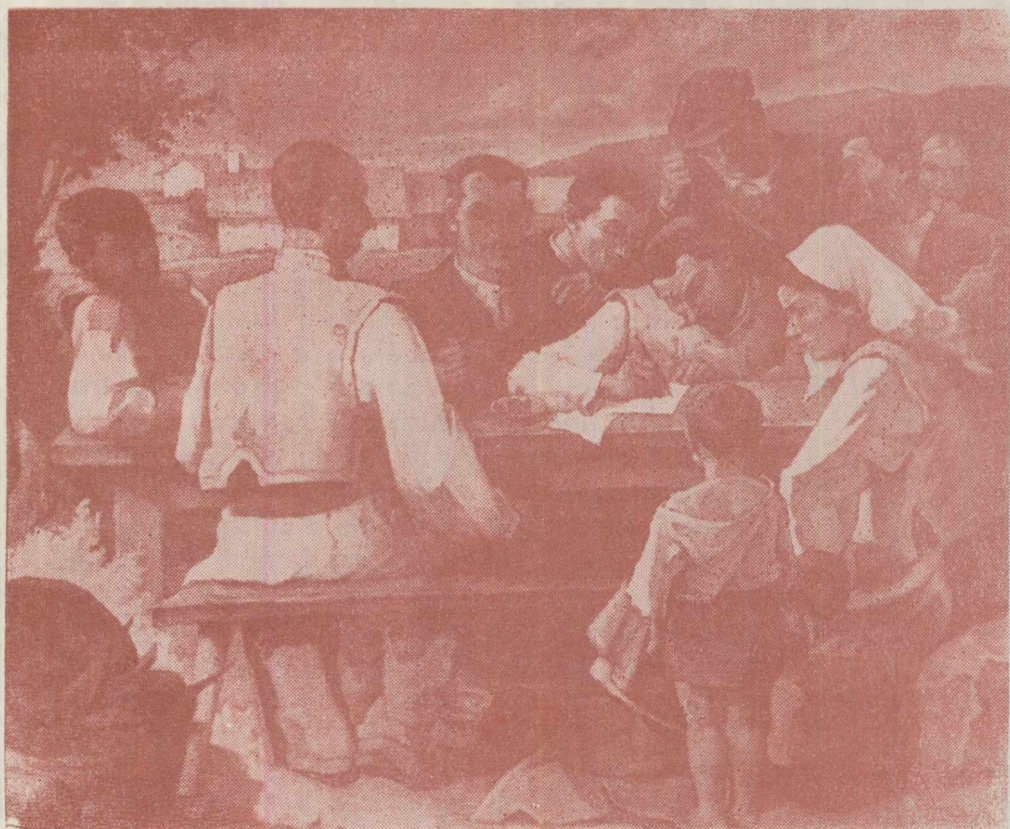
Ing. Voicu Constantin: În perioada ianuarie-mai 1972 s-au obținut rezultate vrednice de atenție: la traficul portuar, o depășire de 9,5% a planului; la manipularea mărfurilor și mărfuri transportate — 7,3 și respectiv 4,4%; la venituri brute în lei valută, 2,2%. De reținut că în luna mai a fost înregistrat cel mai mare trafic de mărfuri.

REP. Cum se explică eforturile într-adevăr remarcabile ale portuarilor și ale flotei noastre comerciale?

Ing. Voicu Constantin: Desigur, prin hotărîrea tuturor colectivelor de muncă, a fiecărui om în parte, de a întîmpina așa cum se cuvine Conferința Națională a partidului. Ne sint tuturor vii în minte aprecierile și recomandările făcute de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu prilejul vizitării portului. REP. Există o privire de perspectivă asupra muncii din perioada imediat premergătoare Conferinței Naționale?

Ing. Voicu Constantin: Fără îndoială. Ceea ce v-am spus mai sus reprezintă indicatorii înregistrați deja. Comitetul oamenilor muncii a analizat și condițiile actuale de muncă, și posibilitățile de a îmbunătăți activitatea existentă. Încît s-a stabilit că este pe deplin realizabilă depășirea unor indicatori de plan foarte importanți. Sint acțiuni de anvergură și de durată, la care participă, pot spune, toți cei care muncesc în port, acțiuni care dovedesc că îndemnul partidului — de a lucra cît mai bine, de a ne perfecționa neîncetat activitatea, a găsit în chip firesc drumul către inima oamenilor.

VIZITAȚI MUZEUL DE ARTA DIN CONSTANȚA!

COOPERATIVELE MEȘTEȘUGĂREȘTI DIN CONSTANȚA EXECUTĂ
PENTRU POPULAȚIE, CU PLATA ÎN 6 – 24 RATE LUNARE, URMĂ-
TOARELE PRESTĂRI DE SERVICII :

- reparații autoturisme, televizoare, radio, bunuri electrocasnice ;
- lucrări de construcții noi și reparații, precum și instalațiile aferente ;
- comenzi de confecții din țesături textile, blană, piele etc. ;
- comenzi de mobilă și tapițerie precum și reparații

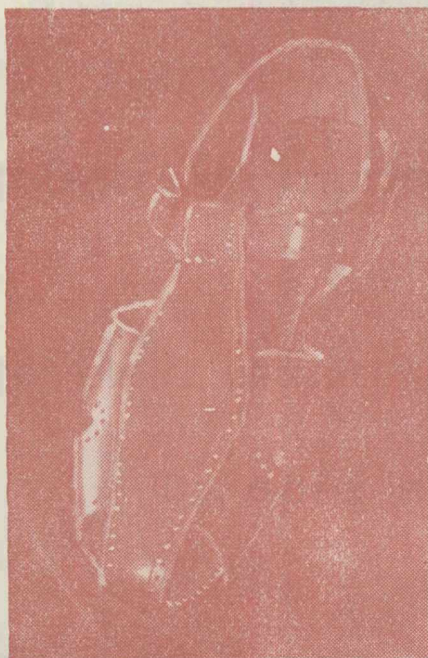
VALENȚELE PRICEPERII ȘI HARNICIEI

Tradiție înseamnă adăugarea, pe firul vremii, a noi și noi valențe, a noi și noi determinări superioare, izvorîte din vrednicia și iscusința oamenilor, din dorința acestora, firească, de a lucra mai bine și mai mult, de a produce în folosul lor, al întregii societăți. Astfel, Fabrica de piele și încălțăminte „CLUJANA” se bucură de o tradiție vrednică de respect, întărită de intrarea în al șaptelea deceniu de existență. Întreprinderea sexagenară este, în ciuda vârstei, mai tânără azi decît oricînd. Este acea tinerețe de aur cu care epoca socialismului a înnobilat fabricile și uzinele noastre „născute” mai demult, atribuindu-le caracterul unor unități de producție puternice, adevărate lăcașuri ale energiei și ingeniozității. „CLUJANA” noastră are astăzi aproximativ șapte mii de muncitori, ponderea principală deținînd-o femeile — fapt care explică, poate, între altele, finețea și acuratețea execuției produselor ieșite din secțiile de lucru ale uzinei. Cît este de harnic acest colectiv se poate vedea și dintr-o simplă constatare statistică : cca. 2.500 de frunzași în producție, mai mult de o treime din numărul total al celor ce muncesc aici.

Din secțiile și atelierelor întreprinderii acesteia au pornit inițiative cu amplu ecou precum : „Fiecare inginer și tehnician să rezolve cel puțin o problemă tehnică”, „Să realizăm la fiecare produs cele mai mici consumuri specifice”, idei mobilizatoare, corespunzând unor comandamente majore ale vieții noastre economice. Beneficiind de un sprijin substanțial din partea statului, de investiții considerabile care au dus la realizarea unei producții întreite față de perioada anterioară anului 1970 (fără a mai ține seamă de mersul ascendent înregistrat din anul 1949 până în anul menționat), în cincinalul curent „CLUJANA” se angajează pe coordonatele unei etape superioare atât ca înfățișare „fizică”, pentru a spune astfel, cât și ca producție și productivitate a muncii. Este vorba, mai întâi, de noile capacități date în folosință într-un trecut apropiat : o fabrică de talpă sintetică, noi tăbăcării, construcția impunătoare, de remarcabilă ținută, a fabricii de încălțăminte. Să adăugăm la acestea utilajul perfecționat, apt de a asigura o execu-

fie ireproșabilă a reperelor puse în lucru, agregatele moderne, instalate pe principiile unui flux tehnologic organizat după cele mai științifice criterii. Toate acestea trebuie corelate cu strădaniile colectivului de muncitori, maiștri, tehnicieni și ingineri de a-și ridica neconținut nivelul pregătirii ideologice și profesionale, de a se specializa, de a pătrunde în cele mai mici „chichițe” ale meseriei. De altfel, succesele înregistrate de prestigioasa unitate clujeană a industriei noastre ușoare se explică, pe lângă continua grijă acordată de partid și de stat, prin contribuția valorosului colectiv al întreprinderii. El este acela care a adus „Clujei” înalta cinstire, de patru ori repetată, a acordării „Drapelului roșu de întreprindere fruntașă pe ramură” și decorarea, în 1959, cu „Ordinul Muncii” clasa I. ...Oamenii aceștia, români și maghiari, angajați dimpreună într-o luptă nobilă, al cărei permanent țel este de a contribui cât mai eficient, mai pregnant, la progresul economiei României socialiste.

În același timp cresc considerabil numărul și capacitatea dotărilor social-culturale : la „Clujana” există policlinică, o ultramodernă bază sportivă, cămine, creșe, un remarcabil bloc alimentar cu cantină și restaurant. Toate acestea sînt premisele producției de calitate ireproșabilă pe care este imprimată marca fabricii, emblema bine cunoscută și care constituie, totodată, un veritabil certificat de garanție. Este de altfel suficient să treci în revistă sortimentele marcate cu această emblemă ca să-ți dai seama că obiectele ieșite din mîna oamenilor de la „Clujana” se remarcă prin eleganța liniei, adecvarea le cele mai pretențioase cerințe ale modei, prin rezistență și acuratețea execuției : sandalele lucrate cu gust și fantezie, într-o gamă variată de modele, asigurînd o perfectă comoditate și lejeritate a piciorului ; pantofii de damă și bărbățești de cele mai diverse facturi, corespunzînd celor mai exigente cerințe. Să adăugăm calitatea ireproșabilă a materialului și vom avea imaginea exactă a producției prestigioasei întreprinderi „CLUJANA”.

În Fragmentele sale despre literatură, Novalis afirma la un moment dat că „Adevăratul poet este omniscient, fiind un autentic univers în miniatură”. Poetul acesta angelic, cu o viață extrem de scurtă (1772-1801), traumatizat de o mare iubire retezată de moarte, avea un imens cult al științelor, ca și al marilor prieteni cu filozofii germani din tinerețea sa, alături de care și-a modelat concepția despre artă și existență. Convinși de faptul că filozofia este „suflul vieții sale, cheia care îl duce spre sine însuși”, Novalis se apropie cu entuziasm de Fr. Schlegel, Schleiermacher, Fichte, trăind un fel de stare febrilă de admirație și uimire în fața erudiției acestor mari gânditori. Într-o scrisoare adresată lui Fr. Schlegel, poetul **Imnurilor către noapte** mărturisea, fără reticență, ceea ce îi datora pe planul formației sale intelectuale. „Prin tine am cunoscut cerul și infernul. Prin tine am gustat din pomul cunoașterii”. Dar și impresia produsă de tânărul poet asupra filozofilor și esteticienilor germani din acea vreme era foarte puternică. Fr. Schlegel îi mărturisea fratelui său că a cunoscut un scriitor foarte instruit, cu un chip fermecător, ochi negri, familiarizat cu ideile filozofice ale epocii, admirator al lui Platon, care în discuțiile despre cultură aducea o căldură și o pasiune ce contrastau sensibil cu sfiala sa obișnuită. În acest climat, favorabil marilor prieteni și acte de afinitate intelectuală, Fr. Schlegel îi scria fratelui său în 1792 astfel: „Soarta mi-a adus în palmă un om tânăr care poate deveni totul. Mi-a plăcut foarte mult și m-am arătat față de el foarte bine voitor, deoarece și-a deschis inima lui sfântă cu toată generozitatea în fața mea”.

Deși versurile lui Novalis nu aveau încă în anii de debut perfecțiunea la care acesta a ajuns nu după multă vreme, deși limba poeziei sale nu era

De aceea, el consideră că „Universul cărților nu este decât o caricatură a lumii reale”. Însăși afirmația că: „o carte este natura exprimată prin semne (ca și muzica), dar mai completă” face ca ideile scriitorului german să se întilnească cu ale multor esteticieni contemporani, situându-se astfel pe poziția unui genial anticipator. Ca și mulți dintre scriitorii romantici, Novalis are o imensă admirație pentru muzică. Cu multă vreme înainte poezilor simbolști, autorul **Discipolilor din Sais** avansează ideea că arta de a scrie poate fi tratată muzical, poezia fiind prin însăși natura sa muzică. De altfel se poate afirma că Novalis e un adept al **panpoeziei**. Pentru el, poezia este realitatea absolută, este eroul filozofiei și, în același timp, arta care se substituie corului antic în epoca modernă. Pictură a vieții interioare și muzică interioară, expresie a gândirii filozofice și a spiritului întregului univers, metafizică a lumii din epoca primitivă, poezia reprezintă, în concepția lui Novalis, **totul**.

Ca și Fichte și Schleiermacher, Novalis pleacă de la premiza că poezia și arta în general se constituie ca un mod de reprezentare a eului, proiectat asupra întregului univers. Dacă alianța dintre rațiune și fantezie duce la religie, dacă unitatea dintre rațiune și cunoaștere duce la știință, poezia, ca expresie a fanteziei și a pasiunii, este emoția specifică a **eului sintetic** al ființei umane și a întregului univers, **eul divizibil**, fiind în același timp apt să rămână o **imensă unitate**.

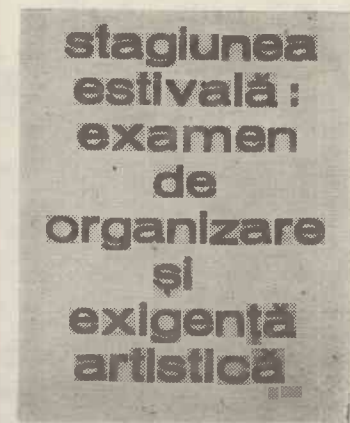
Universul poetic conceput de Novalis este fundamentat pe convingeri de această natură. Idealismul său magic, conjugat cu panteismul, se constituie ca un suport al întregii sale creații literare. Visător în stare de veghe, Novalis este tipul poetului romantic care își dirijează în permanență actul spontan de creație spre un anumit program

Ne-am obișnuit cu ideea că litoralul nostru se transformă în lunile de vacanță într-un imens amfiteatru cu multiple scene care găzduiesc nenumărate spectacole de genuri diferite: tragedie, dramă, comedie, operă, operetă, balet, păpuși, revistă, estradă, folclor, circ, etc. În actuala stagiune de vară vor fi prezentate peste 500 spectacole (180 de dramă și comedie, 90 de operă-operetă-balet, 120 de revistă-estradă, 110 de folclor). Un loc central și dominant în graficul stagiunii îl ocupă teatrele constănțene care nu-și interzic ci își amplifică activitatea în lunile de vacanță obișnuită pentru orice instituție profesionistă de spectacol. Pentru a prospecta pregătirile celor patru teatre din Constanța în ajunul deschiderii stagiunii estivale, am purtat convorbiri cu oameni de teatru din localitate, directori, regizori, secretari literari și muzicali. Au răspuns, cu obișnuita lor amabilitate, invitației noastre: **Aurel Manolache**, compozitor și dirijor, directorul Teatrului de revistă **Fantasio**, **Gh. Ionescu-Jora**, regizor al Teatrului de dramă și comedie, **Romeo Profit**, secretar literar al aceluiași teatru, **Ioana Pațe**, secretar muzical al Teatrului liric, și **Mircea Iordăchescu**, șeful secției păpuși.

Romeo Profit: Nimeni nu ne dă dreptul să depreciez gustul publicului. Oamenii nu vin la mare ca să-și sărăcească spiritul. Cine crede că trebuie să oferim în exclusivitate comedii sau alte spectacole de divertisment, se înșală. După opinia mea, spectacolul de vacanță trebuie să fie, înainte de orice, spectacolul bun. E necesar pentru aceasta un spațiu corespunzător, adecvat, de desfășurare. Se poate juca **Ovidius** sau orice alt teatru de idei, dar numai la sala teatrului, nu într-o grădină de vară. După cum un concert de muzică ușoară e recomandat să fie prezentat într-un teatru de vară ș.a.m.d.

Gh. Ionescu-Jora: Dacă se vorbește de teatrul de vară, vă rog să-mi permiteți să afirm că litoralul nostru nu are nici un edificiu corespunzător pentru prezentarea spectacolelor în aer liber. Cînd spun aceasta, mă refer și la Teatrul de vară din Mamaia și la cei din Neptun, care sînt niște grădini-cinematograf cu scene pentru spectacole folclorice sau concerte de muzică ușoară. Atît! Nu mai vorbesc despre așa zisele teatre de vară din cele două Eforii și Techirghiol care, din punct de vedere tehnic, sînt total impropriei artei spectacolului. Problema bazei materiale a artei și culturii pe litoral trebuie reluată de zeci și sute de ori, pînă cînd O.N.T.-ul, care a construit atîtea hoteluri, restaurante și piscine de toată frumusețea, va înțelege că turistului român și străin nu-i sînt necesare în sejurul de vacanță numai soarele, apa, nisipul, meniul și camerele de odihnă, ci și instrumentele de îmbogățire spirituală, printre care aș numi în primul rînd sala de spectacol. Nu avem încă un teatru de vară modern, lingă apa mării sau a lacului (pentru a fi element funcțional în diferite spectacole), cu scenă dotată cu instalații de ultimă noutate, cu posibilități de acoperire pe timp nefavorabil. În ceea ce privește repertoriul, mi-am spus cuvîntul prin spectacolul **Medeea** montat în portul Tomis în vara anului 1970. Pe atunci aveam visuri frumoase, îndrăznețe. Ne gîndeam la un repertoriu de teatru antic, cu participarea unor colective artistice din țară și, în viitor, de peste hotare. Nu ar fi fost extraordinar să avem la Constanța un festival național sau internațional de teatru antic? Mă veți întreba cine ne-a oprit să-l realizăm și din nou voi vorbi de condiții tehnice, de sonorizare, de iluminare, de tribune pentru spectatori etc. etc. Așa că...

MASA ROTUNDA

Romeo Profit: Eu sînt mai optimist decît colegul meu de teatru, Jora. Știu că tratativele pentru obținerea unei instalații moderne de sonorizare din import sînt avansate. Dacă nu o vom avea încă din vara aceasta (și ar fi de dorit, pentru că vom organiza cîteva spectacole de sunet și lumină cu prilejul Congresului Mondial de Studii Ovidiene), în 1973 nu vom mai avea de ce să ne plîngem. Atunci va trebui să realizăm spectacolele promise de cîteva ani: **Ifigenia în Aulida**, **Soldatul fanfaron** și — de ce nu? — **Cezar și Cleopatra**, toate în aer liber, în portul Tomis. Revenind la stagiunea actuală, vom juca cel mai bine spectacole din repertoriul nostru: **Romanșioșii**, **Ovidius**, **Camera de alături**, **Omul care...**, **Nota zero la purtare**, **Interesul general** și viitoarele premiere: **Nu vă jucați cu...** **oltenele** și **Pana de cauciuc**.

Ioana Pațe: Pentru noi, stagiunea estivală 1972 este un examen de organizare și capacitate artistică. În linii mari, vom menține, la un nivel sporit de exigență, formele tradiționale, verificate în anii trecuți, ale spectacolelor în limba germană jucate pe scenele teatrelor de vară din Mamaia, Eforie Nord și Neptun. Este vorba despre **Liliacul**, **Ana Lugojana**, **Voievodul țiganilor** și **O noapte la Veneția**. Acest ultim spectacol a avut premiera în limba română la sediul teatrului, a fost montat în portul Tomis cu prilejul **Serbărilor mării** 1971 și în actuala stagiune estivală va cunoaște și versiunea în limba germană. Pentru spectatori români se vor reprezenta la sediul operele **Trubadurul**, **Madame Butterfly**, **Boema**, **Carmen** și **Bărbierul din Sevilla** și pe scenele din Eforie Sud și Mangalia operele **O noapte la Veneția**, **My Fair Lady**, **Lăsați-mă să cînt**. Menționăm că varianta de mare montare în portul Tomis a operetei **O noapte la Veneția** se va relua în zilele **Serbărilor mării** din vara aceasta. Adăugînd spectacolul de balet **Marinarul visător**, care va fi prezentat la sediu, aș vrea să vorbim și de cîteva noutăți aflate în prezent în fază de pregătire în colaborare cu Centrula de turism litoral. Intenționăm să organizăm în holurile marilor hoteluri din Mamaia, pentru copiii turiștilor, spectacole de ora 17. Maestra de balet **Mireille Savopol** concepe spectacolul **Cartea cu povești** ca pe un recital coregrafic compus din adaptarea unor cunoscute povești, cu circulație internațională în lumea copiilor: **Albă ca zăpada**, **Scufița roșie**, **Hänsel și Grethel**, **Capra cu trei iezi**, **Păcală** etc. Dacă experimentul va reuși, îl putem extinde și în stațiunile din sudul litoralului (Eforie, Neptun, Venus, Jupiter, Saturn). În aceleași locuri, însă la ore tîrzii (20 sau 21) și pentru adulți, vom organiza recitaluri vocal-instrumentale de muzică cultă, cu participarea soliștilor și instrumentiștilor noștri și a unor studenți ai Conservatorului din București aflați în practică la Teatrul liric.

Pentru pionierii de la Năvodari și studenții din tabăra internațională Costinești, vom pregăti spectacole-concert cu arii și duete din opere și operete. **Mircea Iordăchescu**: Îmi permit o scurtă intervenție, deoarece s-a ajuns la spectacolele pentru copii. Aș vrea să rețineți că teatrul de păpuși își mută spectacolele de la sediu pe scenele taberelor de pionieri și școlari din Năvodari, Costinești, 2 Mai, Eforie Sud. Aici vor fi prezentate cele mai bune spectacole ale noastre, cîteva dintre ele fiind laureate ale unor festivaluri naționale și internaționale: **Șoricelul și păpușa**, **Copilul din stele**, **Băiatul și vîntul**, **Elefantul curios**, **Dulce ca sarea**, **Piticul Nas Pestriț**. Pentru copiii turiștilor străini, imprimăm în limba germană textul spectacolului **Șoricelul și păpușa**. La apariția acestor rînduri, va fi terminat un nou spectacol pentru copiii din stațiuni, prezentat la Baby-bar-urile din Mamaia și Mangalia Nord.

Aurel Manolache: Pentru cei mai mulți tovarăși prezenți la această discuție s-au referit la spectacolele destinate copiilor și tineretului, îmi voi permite și eu să încep cu același subiect. La **Fantasio** s-a pregătit un musical pentru copii, **Muschetarii Măgăriei Sale**, care continuă povestea **Cocoșelului neascultător**, spectacol menținut cîteva stagiuni pe așful teatrului nostru. Turiștilor străini intenționăm să le oferim un spectacol de muzică și balet modern în incinta noii construcții din Piața Soveja: **Delfinariul**. Pe celelalte scene ale litoralului, piesele noastre de rezistență și succes: **Săracul** **Gică**, **Hodoronc Fantasio**, **Revista** **șlagărelor**.

Concluzii: Este evident faptul că teatrele din Constanța depun eforturi deosebite pentru a prezenta în fața zecilor de mii de turiști români și străini spectacole reprezentative pentru nivelul atins de arta scenei în țara noastră.

Sînt întemeiate și observațiile cu privire la rămînerea în urmă a bazei materiale cultural-artistice a litoralului. Sîntem convinși că etapa aceasta va fi depășită, dar pînă atunci instituțiile noastre nu trebuie să rămînă în „fază de proiect” cu gîndurile și intențiile mărturisite cu ani în urmă și reluate în convorbirea de față. Ar fi foarte bine să dispunem de condiții ultra-moderne la scenele litoralului, dar pînă la acea dată care, oricum, nu mai este de domeniul fanteziei, trebuie să creăm, să producem acte artistice în condițiile existente.

Nu au fost folosite și nu sînt încă folosite condițiile naturale ale litoralului, mai ales în stațiunile din sud, unde, fără amenajări pretențioase și costisitoare, la marginea lacurilor, a mării, pe faleză, se pot organiza spectacole muzical-coregrafice de interes major.

La statuile poezilor **Ovidiu** și **Eminescu**, pot fi montate spectacole de sunet și lumină, cu reprezentații permanente de-a lungul întregului sezon. Idei sînt multe, de ele nu duc lipsă teatrele. E nevoie ca animatorii colectivelor să le transpună în realitate.

Bineînțeles, e necesar un sprijin mai mare și din partea direcțiilor de specialitate ale Consiliului Culturii și Educației Socialiste. Teatrele din Constanța sînt timp de trei luni ale anului nu numai ale acestui municipiu, ci ale țării întregi. Volens-nolens, ele sînt ambasadoare ale artei interpretative românești despre prestigiu căreia este inutil să mai vorbim intrucît este unanim recunoscut.

JEAN BADEA

NOVALIS

încă deplin formată, Fr. Schlegel mărturisea că autorul romanului **Heinrich von Ofterdingen** avea toate șansele să devină cel mai mare poet al vremurilor. Așa cum au remarcat mulți dintre contemporanii săi, există la Novalis o imensă voință de autocunoaștere și autoperfecțiune care viza toate planurile existenței sale. În **Jurnalul intim**, scriitorul german exprima la un moment dat un principiu care a devenit catehismul comportamentului său permanent: „**Mă gîndesc la mine însumi fără întrerupere, la experiențele și actele pe care le îndeplinesc**”. Reflecția aceasta nu trebuie înțeleasă ca o mărturisire a unui spirit egolatru. Novalis era în mod paradoxal un tip specific de **reueur**, care unea, atît în creația sa, cît și în viața cotidiană, fantezia cu luciditatea. Întreaga sa existență a fost traversată de un puternic cult al valorilor morale, însăși aspirația sa spre frumos pîrîndu-i-se viabilă numai atunci cînd avea o justificare etică și slujea marile adevăruri ale vieții. De aceea, atît viața sa intimă, marile prietenii, cît și întregul univers sînt privite din perspectiva unui poet-pedagog care credea că „are misiunea”, că „este chemat”, alături de alții, „să educe întregul pămînt”. „Natura, adăuga el, trebuie să devină morală, noi sîntem educatorii ei.”

Crescut în cultul marilor valori ale antichității, spirit modern deschis spre înțelegerea fenomenelor de civilizație, de cultură, Novalis credea profund în nevoia de desăvîrșire morală a ființei umane, încît în repetate rînduri și-a exprimat convingerea că un filozof sau un scriitor nu poate realiza o operă mare dacă nu este de o puritate morală ireproșabilă. Novalis crede în supremația frumosului natural asupra celui artistic.

ROMUL MUNTEANU

CONFERINTA EUROPEANA DE OCROTIREA PASARILOR

MAMAIA ROMANIA

Dezvoltarea unor discipline de graniță, a unor noi direcții de cercetare în biologie, sub impulsul unei concepții care privește faptele, lucrurile, fenomenele în intercondiționarea lor, concepție la care aderă, în lumea de azi, tot mai mulți savanți, a adus în prim planul dezbaterilor științifice și în atenția unor cercuri tot mai largi de nespecialiști diferitele aspecte ale relației om-mediu și ale problemelor ocrotirii naturii. În acest larg context trebuie încadrate lucrările Conferinței europene pentru protecția păsărilor (C.E.P.O., Mamaia, 19-21 mai 1972), reuniune științifică de prestigiu, ținută sub președinția de onoare a tovarășului Vasile Vilcu, membru al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., al Consiliului de Stat, prim-secretar al Comitetului județean de partid, președintele Consiliului popular al județului Constanța. Specialiști din 21 de țări europene și din SUA au examinat chestiuni de maximă însemnătate pentru sănătatea omului și a mediului ambiant.

Este relevant faptul că participanții au fost unanimi în a sublinia interesul pe care îl prezintă România în general și Dobrogea, cu splendida deltă a Dunării, în special, pentru ornitologie și studiul mediului — și la fel de însemnat consensul tuturor în a atrage atenția asupra primejdiilor la care se supune omul contemporan, de pretutindeni, nedînd naturii, într-o lume tot mai tehnică, importanța cuvenită. La întrebările noastre privind relația om-mediu și implicațiile ornitologiei în această relație au binevoit să răspundă: Tom Lebre, magistrat (Olanda), Kai Curry-Lindahl, reprezentant al UNESCO, secretar al C.I.P.O. (Suedia), Imre Pátkai, directorul Institutului Ornitologic din Budapesta (R.P.U.), V. Pușcariu, secretar onorific al C.M.N. (România), Antoine Reille, profesor la Facultatea de științe din Paris (Franța), L. Rudescu, membru coresp. al Academiei R.S.R., vicepreședinte al secțiunii europene a C.I.P.O., și O. Șerbănescu, cercetător științific, președintele comisiei pentru ocrotirea naturii a județului Constanța.

AL. MIHALCEA

TOM LEBRET

Sînt, de profesie, magistrat; preocupările de ornitologie constituie, pentru mine, o pasiune care mă recrează, mă odihnește pe deplin. M-ați întrebat dacă măsurile legislative, actele normative reprezintă o cale eficientă de protecție a naturii. Există, desigur, legi care pedepsesc braconajul, statute precise ale asociațiilor de pescari și vinători, termene a căror încălcare atrage sancțiuni — un întreg ansamblu normativ menit să ocrotească animalele, păsările și peștii, să cruțe viețuitoarele sălbatice, să protejeze sistemul natural în care este inclus și omul, chiar dacă relația dintre acesta și mediu nu este imediat vizibilă. Cred, însă, că nu în legislație, ci în educație este cheia problemei.

KAI CURRY-LINDAHL

Păsările fac parte atît din ecosistem cît și din peisaj — iată un adevăr nu o dată ignorat. Au, între altele, un rol capital în distrugerea insectelor dăunătoare — iată alt adevăr de care nu prea se ține seama. Practic — și nu pot sublinia îndeajuns acest fapt — păsările sînt un indice al sănătății mediului din care fac parte. Să ne gîndim fie măcar la exemplul clasic al canarilor, folosiți în mine ca detectori de grizzu. Unele activități umane, excesive, s-au dovedit însă a fi vătămătoare, atrăgînd consecințe de maximă gravitate pentru sănătatea speciei noastre și a mediului. Păsările răpitoare, de pildă, înfruntă mari pericole din pricina pesticidelor. DDT-ul, preparatele mercurice intră în corpul lor, alterează mecanismele reproducției, constituind, pe scară mondială, o primejdie acută

ancheta internațională „TOMIS”

pentru păsări. M-am referit la locul păsărilor în ecosisteme. Poate fi însă trecută cu vederea valoarea lor recreativă pentru om? Dacă vin la dv., în Delta, excursioniști din toată Europa, o fac întîi și-ntîi pentru păsări. La fel și în Kenya, la lacul Nakuru, în Florida, prin alte părți. Delta Dunării este un loc excepțional, de valoare științifică și turistică de prim ordin. Turismul, însă, ca și exploatarea stufului trebuie practicate cu atenție — la fel și vînătoarea. Regimul apei, complexul de plante și animale, totul este un habitat foarte gîngăș.

IMRE PÁTKAI

În Republica Populară Ungară există o accentuată preocupare pentru măsurile de ocrotire a naturii. O lege, recent promulgată în acest sens, conține, între altele, și un paragraf special, relativ la păsări. Vînătorii au drept să vîneze 27 de specii, restul fiind ocrotite de legea pomenită. De remarcat că această lege privește chestiunea dintr-o perspectivă istorică, prin prisma plasticității ecologice. Iată, de exemplu, cazul ciorii de semănătură: mai de mult se considera că este o pasăre folositoare, s-a bucurat de protecția omului. Chimizarea agriculturii a făcut-o însă de prisos, pasărea începînd să devină dăunătoare, să provoace pagube. Alt exemplu de plasticitate ecologică se referă la una dintre păsările răpitoare — uliul păsărar care, socotit cîndva păgubitor, este astăzi considerat a fi de folos, întrunind caracterele și rolul unui selector natural.

VALERIU PUȘCARIU

Tematica dezbaterilor din cadrul Conferinței a fost diversă și reflectă nu numai probleme aflate în studiul naturalistilor ci și unele din gravele întrebări pe care și le pun atît oamenii de știință, avizați prin formația lor, cît și opinia publică, din ce în ce mai interesată de relația om-mediu, asupra lumii acestui secol: utilizarea pesticidelor, soarta păsărilor răpitoare, azi pe cale de dispariție, necesitatea ocrotirii zonelor umede și a păsărilor limicole, primejdia la care este supusă avifauna marină din pricina poluării cu reziduuri petroliere ș.a.m.d. Pentru motive care privesc direct păstrarea echilibrului biologic natural, România este îndeaproape interesată în rezolvarea acestor probleme. Consider că este nevoie să păstrăm zonele umede, atît în Dobrogea cît și în alte părți, și să creăm rezervații în locuri ca: Insula mică a Brăilei, de-a lungul Dunării, lacurile transilvane. Nu o dată aplicarea pesticidelor, desecările nechipzuite au tulburat echilibrul ecologic. Nu mai vorbesc de vînătoarea excesivă care, ca în Italia, a distrus pur și simplu păsărețul. La noi lucrurile nu stau așa, datorită unor măsuri hotărîte ca, de pildă, limitarea vînării sitarului și a altor păsări.

ANTOINE REILLE

Nici păsările, nici problemele lor n-au frontieră și cred că e bine ca presa, în general mijloacele de informare, opinia publică să fie atrase în dezbaterile relative la soarta naturii, deci și a omului. În Franța nu o dată s-a întîmplat ca industria,

tehnica să amenințe habitatul natural. O mare problemă e și vînătoarea: avem în țară circa două milioane de vînători care vînează 280 de zile pe an! Un asemenea exces tulbură unele specii pînă a le aduce aproape de dispariție. Iată, de pildă, de-a lungul Atlanticului este calea de migrație a păsărilor dinspre nord spre sud; ei bine, mai jos de Bordeaux există cam zece mii de instalații de prins păsările cu plasa — și fiecare captură are 3-4.000 de păsărele, ciocirlii, vîndute apoi în restaurante. E o adevărată crimă împotriva naturii. Ce e îmbucurător este însă faptul că opinia publică ia tot mai mult poziție împotriva unor asemenea acte cu grave consecințe — căci, dacă în medii bogate biologic, dispariția unei specii poate fi compensată, în cele sărace pot surveni adevărate catastrofe.

LUDOVIC RUDESCU

Din 1927, cînd am venit în Dobrogea, am fost captivat de Delta Dunării, i-am închinat mult timp și am studiat-o în amănunt. Ca biolog, am făcut studii de hidrologie, apoi de ornitologie, a doua mare problemă a deltei. Am văzut cele mai însemnate delte din lume — ei bine, pot spune că tot Delta Dunării e mai frumoasă, inegalabilă sub raportul peisajului, al complexului de biotopi, al echilibrului acestora. Delta noastră e mereu alta, de la anotimp la anotimp, vara — cu aspecte tropicale, fără noxele tropicelor, fără elefantiazis, boala somnului, crocodili, șerpi veninoși, pitoni, iarna — cu trăsături de climă continentală. Ornitologic, delta strînge păsări din toată Europa, de la Mediterană pînă la pol, ba chiar și din Asia și Africa. Delta e un adevărat breviar ornitologic, un ultim refugiu al unor specii ca egreta mare, pelicanul, călifarul alb și roșu, lopătarul, culicul cu picioare de barză, culicul cu cioc întors... E o datorie sfîntă pentru noi, o chestiune de răspundere față de țară dar și față de Europa, să păstrăm acest mediu, acest inegalabil patrimoniu faunistic. Trebuie să relevăm, subliniind-o puternic, clarviziunea de perspectivă a conducerii de partid și de stat care a acceptat planul de amenajare a deltei, de folosire a imenselor sale resurse materiale fără ca mediul să fie alterat prin indiguiuri sau desecări.

O. ȘERBĂNESCU

Dobrogea a fost aleasă drept loc al dezbaterilor pentru că provincia noastră reprezintă o zonă fizico-geografică cu trăsături distincte față de restul țării. Aici este vestita Delta a Dunării, paradis al păsărilor, loc de popas și de creștere, o imensă rezervație ornitologică naturală. Pe de altă parte, succesele înregistrate în județul Constanța, ca, de altfel, în întreaga Dobrogea, în materie de ocrotire a naturii, sînt cunoscute și apreciate și în țară și peste hotare. Subliniez în mod deosebit sprijinul dat organizatorilor conferinței, atenția acordată lucrărilor acesteia de către organele locale de partid și de stat, precum și faptul că la această reuniune participă delegați din 22 de țări precum și reprezentanți ai UNESCO.

Tom Lebre și Valeriu Pușcariu

Kai Curry-Lindahl

Imre Pátkai

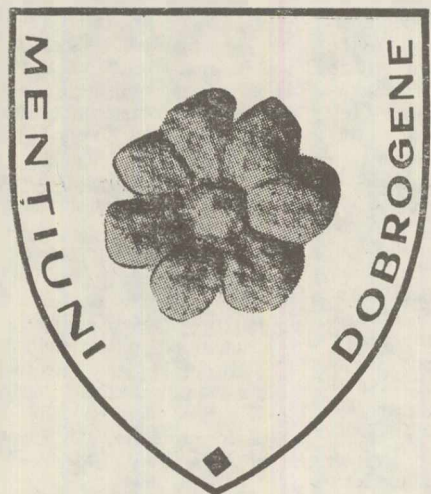
Antoine Reille

Ludovic Rudescu

O. Șerbănescu

in intîmpinarea conferinței naționale a partidului

breviar cultural tulcean

În ansamblul acțiunilor prin care poporul nostru întîmpină viitoarea Conferință națională a Partidului Comunist Român, în întreaga țară au loc manifestări culturale de amploare, sesiuni științifice de comunicări, colocvii care se bucură de o largă audiență la public. Manifestări similare sînt prevăzute și în calendarul cultural al județului Tulcea. De curînd, au fost organizate: faza județeană a concursului brigăzilor artistice de amatori (desfășurată la Jurilovca) și simpozionul „Județul Tulcea — trecut și contemporaneitate”, susținut la Murighiol, de către prof. Iosif Colcer, prof. Simion Gavrilă, ing. Mihai Nicolae și pictorul Constantin Găvenea. Zilele de 10 și 11 iunie sînt dedicate unei sesiuni științifice de comunicări cu tema „Valorificarea folclorului în județul Tulcea”, cu participarea unor specialiști de la Institutul de etnografie și folclor. Cu acest prilej, au loc vernisajul unei expoziții de artă populară și un spectacol folcloric. La 18 iunie vor prezenta spectacole formate corale din județ iar la sfîrșitul lunii (25 iunie), cercetători de la Institutul de filozofie, cadre didactice de la Academia „Ștefan Gheorghiu” și lectori ai Comitetului județean de partid se vor întruni în cadrul colocvului despre „Adîncirea și lărgirea democrației socialiste, expresie a politicii P.C.R. de aplicare creatoare a marxism-leninismului la condițiile concrete ale patriei noastre”. În ce privește luna iulie, semnalăm ancheta sociologică cu tema „Gradul de integrare preferențială a publicului la manifestările culturale-artistice organizate prin unitățile culturale”, întemeiată pe investigarea locuitorilor din comunele Izvoarele, Mahmudia, Mihail Kogălniceanu, Somova, Cataloi, Sf. Gheorghe și C. A. Rosetti. Precum se vede, o agendă bogată în acte de cultură de netăgăduit interes.

M. A.

Iunie debutează cu știri zilnice din întreaga țară care informează despre angajamente ferme de realizare a cincinalului înainte de termen. Aceasta confirmă înalta conștiință a poporului nostru de a făuri istoria, de a stabili obiective și totodată modalitățile de îndeplinire. Asistăm deci la participarea conștientă a oamenilor muncii în cadrul Frontului Unității Socialiste, la accelerarea dezvoltării multilaterale a țării, la modelarea cadrului socialist al României. Peste câteva săptămâni, între 19 și 21 iulie a.c., vor avea loc lucrările Conferinței Naționale a P.C.R. — evenimentul politic numărul unu al anului. Conferința și cea de-a 25-a aniversare a proclamării Republicii amplifică și acordă noi dimensiuni marii întreceri socialiste prin care poporul român cinstește aceste istorice sărbători ale partidului și patriei. S-a trecut la o reanalizare a angajamentelor, la o sporire substanțială a lor pentru a se obține cu aceleași mijloace materiale o cantitate sporită de produse, cu un nivel calitativ superior. Numai în 1972 se va realiza o producție marfă suplimentară de cel puțin 10 miliarde lei. Emulația ridică ștacheta exigenței, generează activitate ce vizează autodepășirea, sporirea calificării și competenței.

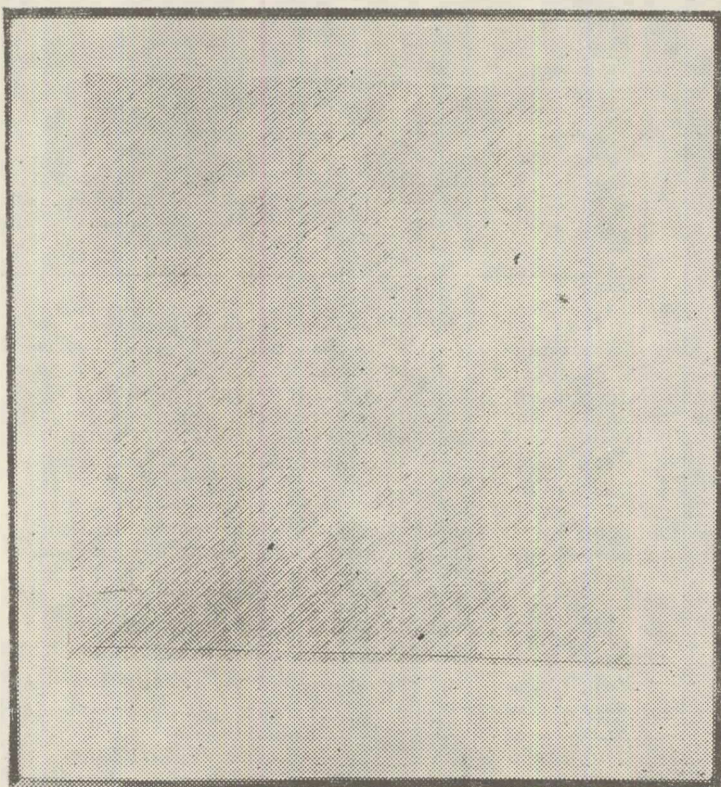
prezenta cu fapte în fața partidului, evidențiază strădania României socialiste de a-și construi o economie modernă și de a se apropia de nivelul țărilor dezvoltate. Țara noastră, pentru a se bucura de roadele muncii sale, de avantajele civilizației contemporane, îndeplinește o politică externă de pace, desfășoară o activitate perseverentă pentru micșorarea încordării internaționale, pentru dezvoltarea cooperării pașnice între popoare. Partidul și statul nostru situează în mod statornic în centrul politicii lor externe, dezvoltarea relațiilor de prietenie și colaborare multilaterală cu toate statele socialiste, în interesul cauzei comune a socialismului și păcii în lume. În acest context se circumscrie și vizita făcută în țara noastră de tovarășul Fidel Castro Ruz, prim-secretar al C.C. al Partidului Comunist din Cuba. Această vizită a adus o nouă și valoroasă contribuție la dezvoltarea continuă, pe multiple planuri, a raporturilor frățești reciproce, la întărirea prieteniei româno-cubaneze. Ca eveniment deosebit al vieții internaționale s-a înscris și întâlnirea la nivel înalt sovieto-americană. Comunicatul comun și documentul intitulat „Bazele relațiilor reciproce dintre U.R.S.S. și S.U.A.”

CADRAN POLITIC

Programul de dezvoltare a țării trasat de Congresul al X-lea al partidului se îndeplinește cu succes. Angajamentele unanime ale întregii țări se concretizează prin valoroase acțiuni chibzuite, eficiente, pentru a realiza cincinalul în patru ani și jumătate, iar în unele ramuri, în patru ani. Aceasta va face să se înlăture mai rapid înapoierea în care s-a găsit țara noastră în trecut, iar la sfârșitul actualului cincinal, să depășim situația de țară în curs de dezvoltare. Aceste importante probleme, Comitetul Central al P.C.R. îi acordă o deosebită atenție. Au fost organizate consfătuiri, a avut loc Conferința națională a inginerilor și tehnicienilor cu scopul de a discuta cum să ne organizăm mai bine activitatea pentru a folosi mai gospodărește, mai chibzuit mijloacele pe care le avem la îndemână, spre a face să crească bogăția națională, să sporească venitul național, și pe această bază, creșterea mai rapidă a nivelului de trai al întregului popor. Semnificațiile angajamentelor, abnegația, dăruirea, efervescența, entuziasmul și patriotismul sînt elemente ale convingerii întregului popor de a se

au importanță atât în relațiile bilaterale dintre cele două state, cât și în viața internațională. Interesele păcii, ale tuturor popoarelor cer ca principiul coexistenței pașnice, înscris și recunoscut în aceste documente bilaterale, să fie aplicat pe plan universal, să-și găsească o riguroasă respectare și să se generalizeze pe toate meridianele lumii. De asemenea, este pozitiv faptul că sînt recunoscute ca bază a relațiilor de cooperare pașnică între state, respectarea principiilor integrității teritoriale și inviolabilității frontierelor, neamestecului în afacerile interne, suveranității, egalității, independenței și renunțării la folosirea forței și la amenințarea cu forța. Manifestându-se ca factor activ în direcția destinderii, securității și păcii în lume, țara noastră își exprimă speranța că, pe lângă îmbunătățirea relațiilor reciproce dintre cele două mari puteri, acest eveniment se va răsfrînge în mod pozitiv asupra climatului politic general, va contribui la întărirea păcii și securității internaționale.

NICOLAE ȚĂRANU

● ION NICODIM

Zmeu

S-a vorbit încă înainte de apariție și se va vorbi, cu siguranță, cu atât mai mult acum, cînd cartea e în librării, de **Istoria filosofiei românești** (vol. I, deocamdată) ca de un eveniment editorial. Fără îndoială, așa stau lucrurile, acest prim volum „elaborat de colectivul de istorie a filosofiei românești din Institutul de filosofie, cu participarea unor colaboratori externi” fiind o apariție de excepție și o promisiune pentru următoarele două tomuri care vor urmări dezvoltarea gândirii filosofice românești pînă în contemporaneitate. Operă temeinică, această **Istorie a filosofiei românești I** este, totodată, și prima **istorie a filosofiei** în condiția aproape ideală a conceptului. Este istorie și nu simplă dispunere cronologică și este cu adevărat a filosofiei și nu a culturii. Cea a lui Bagdasar se ocupa cu filosofia, dar nu era o istorie. **Istoria gândirii sociale și filosofice din România** — de acum cîțiva ani — era o istorie, dar nu prea a filosofiei. Amîndouă, desigur, în felul lor onorabile, dar nu se putea rămîne la ele. Cum nu se va putea rămîne nici la aceasta. Nu pentru că nu ar avea viață lungă, ci datorită îmbogățirii noastre filosofice, timpului sedimentînd, limpezind. Ne face și pe noi mai receptivi, ascuțindu-ne „sensibilitatea”, dar face și trecutul la care ne raportăm mai comprehensibil. Paradoxal, dar nu absurd, în loc să se înnegeze cu înaintarea noastră în timp, trecutul se luminează și mai mult, își scoate și mai mult la iveală **structurile esențiale**. Ceea ce René Quinton zicea — este adevărat, puțin cam dur — despre sisteme: „Les systèmes n'ont qu'un prix : ils sont le tableau simplifié de l'ignorance d'une époque”, într-o anume măsură se potrivește și oricărei istorii, dacă o istorie nu poate să fie istoria absolută. Nu este vorba de conjuncturalism — acesta este o patologie a isto-

CRONICA FILOSOFICĂ

istoria filosofiei românești, vol. I (I. chestiuni generale)

riografiei și nu numai a ei. Ci de faptul că, sporindu-ne cunoașterea filosofică, ne sporește și puterea de percepție și de explicație a momentelor trecute. Dar, deocamdată, această **Istorie a filosofiei românești** ne reprezintă, fiind o istorie contemporană. Și acesta este un merit fundamental. Autorii ei au lucrat cu o responsabilitate maximă. Nici o improvizație, de aceea nici o abatere esențială de la adevărul istoric. Nici nu recurg la soluția foarte comodă a expunerii fără a accentua axiologic, nici nu se pierd în detalii — modalitate care poate să ascundă o neangajare. Pentru aceea, observațiile care li se pot face nu trec, am convingerea, decît accidental, dincolo de **discutabil**. Este, de pildă, discutabilă, în cîteva puncte ale ei, periodizarea. „Perioada contemporană”, se spune în **Introducere**, „începe după primul război mondial, cînd se desăvîrșește procesul de realizare a unității naționale...”. (**Istoria filosofiei românești**, I, p. 10). Criteriul mi se pare insuficient, de unde și o bizarene: „**Filosofia marxistă**, care începe să pătrundă și să se răspîndească în țara noastră la începutul deceniului al noulea al veacului trecut” (**ibidem**) este trecută, ca al treilea moment, în **perioada modernă**. Dar, așa periodizîndu-se, se intră într-o dificultate, de principiu, totuși: filosofi ca Rădulescu-Motru sau P. P. Negulescu trebuie trecuți în „perioada contemporană”, cînd ei au scris, și nu lucrări oarecare, (primul: **Elemente de metafizică pe baza filoso-**

fiei kantiene, celălalt: **Filosofia Renașterii**), încă în așa-numita perioadă modernă. Dacă se acceptă începutul perioadei moderne „după primul război mondial”, filosofii în cauză (și nu numai ei) nu-și pot afla locul doar în aceasta. Dacă ar fi fost introduși în perioada modernă s-ar fi recurs la o violentare, ei ținînd totuși de problematica filosofică numită contemporană. Pe scurt, așa cum este delimitată, „perioada contemporană” pare cam arbitrar stabilită. În al doilea rînd, așa cum este împărțită etapa primă a perioadei moderne în: iluminism și raționalism, nu-mi pare prea potrivit. Ion Eliade Rădulescu este silit să intre doar în „iluminism”, deși cele ce spune despre el remarcabilul său exeget, Radu Tomoiagă, îl recomandă și raționalismului. Iar pentru Bălcescu eticheta „raționalism” pare prea puțin. Împărțirea are, orice s-ar spune, anume artificialitate. Ar mai fi, apoi, discutabil efortul unor autori de a „colabora” cu un gânditor sau altul pentru a-l include într-o istorie a filosofiei. Apar aici cîteva nume (două doar: D. Brătianu și Panait Mușoiu) cam silnic puse. În fine, o chestiune de principiu totuși, deși se referă la un nume: dintr-o istorie a filosofiei românești nu poate, nu trebuie să lipsească **EMINESCU**. A fost și un moment în filosofie. Nu a făcut un sistem, dar cîți din cei care au capitol în această **Istorie** au făcut? Dar Eminescu a fost un moment fundamental în fenomenologia spiritului românesc și, fără el, o istorie a filosofiei românești este păgubită esențial. Pentru că istoria filosofiei este fenomenologia spiritului. În acest punct, nu vîd a se mai discuta. Este o **critică**, pentru că este o **lipsă**. Observații mai detaliate, în articolul următor.

G. VLĂDUȚESCU

ȘCOALA

deziderate și clarificări metodice

Aflată într-un stadiu care a depășit în chip hotărît experimentul, predarea științelor sociale în școala generală și în licee suscită un interes aparte, și sub raportul **conținutului programei**, și din punctul de vedere al **chestiunilor de ordin metodic**. O recentă dezbatere, organizată de către Inspectoratul școlar în colaborare cu Cabinetul de partid al județului nostru, intrînd factorii responsabili din rețeaua de învățămînt general și mediu, a scos în evidență, printre altele, dorința profesorilor de științe sociale de a găsi cele mai adecvate căi de transmitere a cunoștințelor și deprinderilor morale, cele mai eficiente procedee de îmbogățire a conținutului predării disciplinelor din grupa în chestiune. Interesante în general, discuțiile ni s-au părut extrem de rodnice mai ales sub raportul analizei a doi factori esențiali în procesul metodologic: cel care transmite cunoștințele, profesorul — și modalitățile cele mai potrivite pentru transmiterea acestor cunoștințe. În acest sens, opinia exprimată de mulți participanți — căroră ne alăturăm — a subliniat faptul că profesorul de științe sociale, indiferent de care disciplină din acest grup este vorba, este dator, prin însuși specificul muncii sale, să fie un promotor al noului, cu informația la zi, aflat în permanență într-un **dialog constructiv** cu clasa și, într-un sens larg, un adevărat activist politic, în virtutea calității sale de a contribui, în modul cel mai direct, la formarea conști-

inței socialiste a tinerei generații. Profesor-activist înseamnă, după opinia noastră, tocmai acel dascăl care, în spiritul programului ideologic al partidului, contribuie **esențial** la informarea și formarea elevului în spiritul concepției marxist-leniniste a partidului nostru, aplicată în chip creator la condițiile țării noastre, îl înarmează cu convingeri morale care să constituie osatura sa spirituală. Acest deziderat reclamă o muncă de mare răspundere socială, o activitate didactică creatoare. A fost subliniat rolul contactului nemijlocit cu realitățile țării noastre, al ilustrării intuitive a lecțiilor în cadrul unor vizite școlare în uzine, în cooperativele agricole de producție, al cercetărilor efectuate de echipe mixte: profesori-elevi, privind dinamica structurii sociale a satelor, dinamica producției agricole în C.A.P., vetrele folclorice etc., fiind astfel integrat un mare număr de tineri în prospectarea sociologică. În acest fel, **expunerea** este întregită de **intuiție**, de **aplicația practică**; elevului i se comunică idei și concepte care, departe de a rămîne în faza enunțurilor, dobîndesc, dimpotrivă, forță și relief datorită veșmintului concret în care sînt îmbrăcate. Rolul științelor sociale fiind prin excelență educativ în spiritul ideologiei partidului nostru, al marxism-leninismului, aspectul acesta, al legării de practică, de viața care pulsează în toate direcțiile de activitate ale societății noastre socialiste, ferm angajate pe calea dezvoltării

multilaterale, devine primordial. Toate acestea nu pot fi nicicum separate de altă latură a problemei, anume de modalitățile de comunicare și consolidare a cunoștințelor, de fixare a acestora, de formare a convingerilor morale, în sensul eticii noastre. Metodica predării științelor sociale cunoaște, fără îndoială, un proces de îmbunătățire. În multe școli au luat ființă cabinete de specialitate al căror rost este să sintetizeze materia predată, s-o așeze pe suportul concret al științelor panoptice, al diagramelor, al tablourilor exemplificatoare. Nu puțini profesori se pronunță pentru extinderea procedeeului „expunerii cu opoziții” care are darul să declanșeze un dialog fructuos între profesor și clasă, pentru folosirea metodelor audio-vizuale care, judicios combinate cu formele clasice de transmitere, pot contribui și aici, ca și la alte grupe de discipline, la înțelegerea mai deplină și la mai sigura fixare a cunoștințelor. În cadrul acestor eforturi de modernizare a predării științelor sociale, manualele actuale se cer neapărat înnoite, aduse „la zi”, puse de acord cu realitatea atât de dinamică a societății și epocii noastre. La fel de susceptibilă de ameliorări este și programa școlară, mai ales în sensul eliminării unor paralelisme (există, de pildă, teme predate și la socialism științific, și la istorie, și la economie politică). Interesul profund față de problematica vastă a predării științelor sociale dovedește în chip convingător că acest grup de discipline, parte integrantă a programului de educație comunistă a maselor, are un loc foarte bine conturat, de deosebită însemnătate, în structura școlii noastre de azi.

AL. M.

maître manole

(meșterul manole)

Traduit par GRIGORE SALCEANU

Une des plus belles ballades populaires roumaines, „Le monastère d'ARDJÈCHE“ ou „Maître Manole“, a été recueillie, remaniée et publiée en 1866, dans le volume „Poésies populaires roumaines“, par l'illustre poète BASILE ALECSANDRI.

L'action dramatique de cette légende met en relief l'idée du sacrifice total qu'implique la réalisation d'une oeuvre d'art.

La fantaisie ailée, l'expression colorée, le mouvement du récit et le don de réunir en une synthèse harmonieuse les sentiments les plus opposés, sont des qualités qui justifient l'assertion d'Alecsandri : „Le roumain est né poète.“ (Note du traducteur.)

Sur le bord fleuri
De l'Ardjèche qui rit,
Passe hautain et doux,
Le prince Négrou
Et dix compagnons,
Neuf maîtres maçons,
Maîtres en coupes,
Guidés par Manole,

I

Ils s'en sont allés
Chercher aux vallées,
Un lieu de prière
Et de monastère.
Pendant le chemin,
Ils virent soudain
Un pauvre pasteur
De fivre joueur ;
S'approchant de lui,
Le prince lui dit :
— „Attier pasteur
De fivre joueur !
En amont de l'eau,
Menant ton troupeau,
Est-ce que ton regard
A vu, par hasard,
Un mur délaissé
Et inachevé ?
Dans une coudraie,
Près d'une forêt“.
— „Mais si ! mon regard
A vu, par hasard,
Un mur délaissé
Et inachevé.
Depuis qu'ils le voient,
Tous les chiens aboient,
En poussant de forts
Hurlements de mort“.
Et comme il l'entend,
Le prince riant,
Vers le mur hanté,
Bientôt partait,
Avec neuf maçons,
Maîtres des plus bons
Dans l'art des coupes,
Guidés par Manole.
— „Ah ! le mur ! Voici.
Où je choisis
Le lieu de prière
Et de monastère.
Grands maîtres maçons,
Ouvriers, allons !
Vite ! d'une haleine,
Donnez-vous la peine
De bâtir sur terre
Un haut monastère,
Le plus beau qu'on ait
Construit jamais.
Je vous enrichis,
Je vous ennoblis ;
Mais, sinon, alors,
Condamnés à mort,
Je vous mets vivants,
Dans les fondements“.

II

Les maîtres couraient,
Ficelle étendaient,
Lieux mesuraient,
Grands fossés creusaient.
Murailles levaient ;
Mais ce qu'on faisait,
La nuit s'écroulait !
Et le lendemain,
Le surlendemain,
D'une agile main,
Travaillent en vain.
Le prince étonné
Criait, se fâchait
Et puis les grondait
Et les menaçait :

— „Je vous mets vivants
Dans les fondements !“
Ouvriers, maçons,
Viennent, s'en vont,
Tremblent et travaillent,
Levant les murailles,
Jour d'été sans soir,
De l'aurore au soir.
Manole restait,
Sans plus travailler,
Mais il se couchait,
Et un rêve faisait,
Puis il se levait
Et ainsi parlait :
— „Neuf maîtres maçons.
Mes grands compagnons !
En sommeil plonge,
Voici, j'ai rêvé
Qu'une voix, tout bas,
Me disait, hélas :
„Le travail du jour,
Croulera toujours,
Jusques au moment,
Où vous faites serment
De murer en pierre
L'épouse première,
Qui dans le lointain,
Paraît le matin.
Apportant des mets
A l'époux aimé“.
Donc, si vous voulez,
Vraiment, achever
Le saint monastère,
Autel de prières,
Mes grands compagnons,
Lions-nous, gardons
Le secret ! Jurons
De murer en pierre
L'épouse première,
Qui dans le lointain,
Paraîtra demain“.

III

A l'aube vermeille,
Manole s'éveille,
Gravit le branchage
Et l'échaffaudage
Et, dans le lointain,
Scoute le chemin.
Quand, toute essouffée,
Qui est-ce qui venait ?
Son épouse aimée.
La fleur des vallées !

Elle s'approchait
El lui apportait,
D'un air enfantin,
Le repas, le vin.
Comme il la voyait,
Son coeur s'arrêtait,
Il s'agenouillait
Et, pleurant, disait :
„Mon Dieu, apporte
Une pluie, de sorte
Que vagues écumanes,
Coulent bouillonnantes,
Qu'elles se transforment
En torrents énormes !
Que les eaux grandissent
Comme un précipice !
Que mon ange aimé
Se voie empêché
De se rapprocher !
Qu'elle doive, enfin,
Rebrousser chemin !“
Et le bon Dieu
Écoulait ses vœux,
Nuages amassait,
Le ciel s'en couvrait
Et coulait, tonnante,
La pluie écumante,
Qui se transformait
En torrents gonflés.
Quoique'elle tombât,
Redoublant ses pas,
Sa bien-aimée
Toujours approchait.
Manole tremblait,
Son coeur s'éteignait,
Il s'agenouillait,
De nouveau priait :
„Dieu des tonnerres,
Fais souffler sur terre
Un terrible vent,
Sapins depouillant,
Erables courbant
Et monts renversant !“
Et le bon Dieu
Écoulait ses vœux
Et soufflait, tonnerre,
Un vent sur la terre,
Erables courbant,
Sapins depouillant
Et monts renversant...

Elle allait son train,
Ne voulant pour rien
Rebrousser chemin.
Et venait, venait,

Sous la pluie, courbée,
Toujours approchait,
Et, malheur, hélas !
Anne arriva !

IV

Les grands compagnons,
Ouvriers maçons,
Tressaillaient gaiement
En l'apercevant.
Manole enrageait,
Couvrait de baisers
La fleur de ses joues,
Et puis, comme un fou,
Dans ses bras prenait
Son beau corps mignon,
Et changeant de ton,
Comme pour blaguer,
Pâle de visage,
Sur l'échaffaudage :
— „Reste ici, mon coeur,
N'aie aucune peur,
Car, en plaisantant,
Nous faisons semblant
De murer, ici,
Ton beau corps cheri !“
Anne, gaie, s'y fie ;
Elle rit, charmante ;
Manole tressaille ;
D'une main tremblante,
Bâtit la muraille,
Accomplit, sans trêve,
Ce qu'il vit en rêve.
Le mur s'élevait
Et enveloppait
Les chevilles, les
Délicats mollets...
Elle soupirait :
— „Manole ! o ! Manole !
Mon maître Manole !
Ta plaisanterie
M'effare, chéri !
Manole ! o ! Manole !
Mon maître Manole !
Que le mur m'étreint !
Mon petit corps s'éteint !“
Manole, courbé,
Toujours bâtissait.
Le mur grandissait
Et enveloppait
Les genoux, les flancs,
Les petits seins blancs.
Regardant autour,
Elle prie toujours :
— „Manole ! o ! Manole !
Mon maître Manole !
Que le mur m'étreint !
Mon petit corps s'éteint,
Mon enfant se plaint !“
Manole enrageait,
Toujours travaillait.
Le mur s'élevait

Et enveloppait
Ses genoux, ses flancs,
Ses petits seins blancs,
Ses lèvres de feu,
Et ses beaux yeux.
Ainsi, entourée
De tous les côtés,
Elle décroissait
Et du mur disait :
— „Manole, o ! Manole !
Mon maître Manole !
Votre mur m'étreint.
Notre enfant s'éteint !“

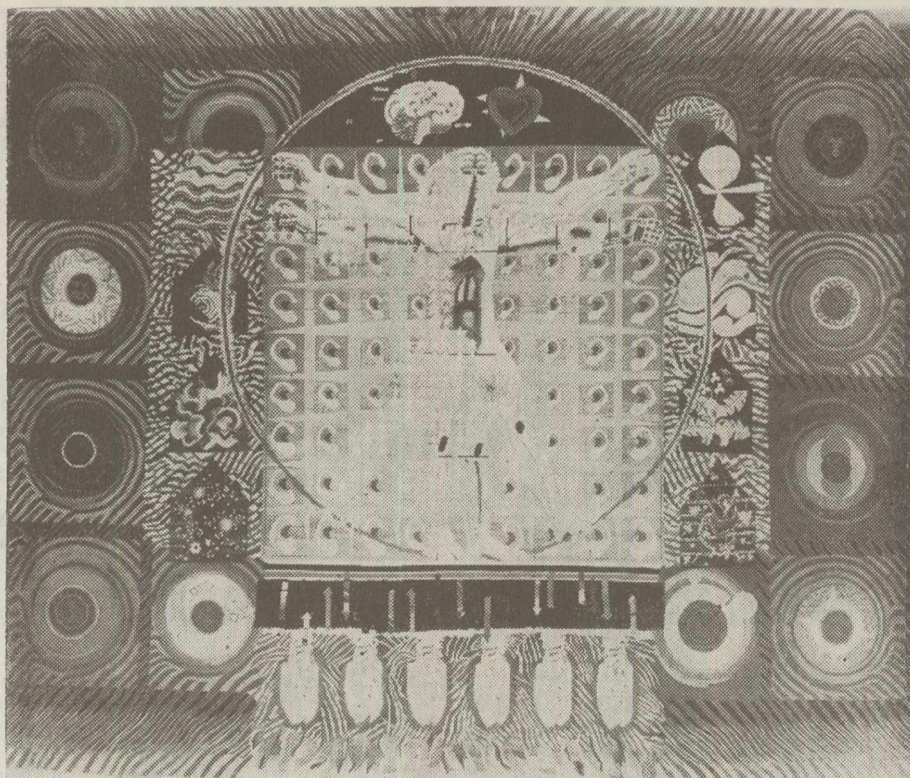
V

Sur le bord fleuri
De l'Ardjèche qui rit,
Le beau prince vient
Pour prier serein,
Dans le monastère
Haut et solitaire,
Le plus beau qu'on ait
Construit jamais.
Il le regardait,
S'en jouissait
Et ainsi parlait :
— „Vous, dix compagnons,
Grands maîtres maçons !
Dites-moi le vrai :
Est-ce que vous avez
Le génie de faire
D'autres monastères
Plus beaux, plus hardis
Que celui-ci ?

Montés sur la pente
D'une haute charpente,
Ils s'enorgueillirent
Et lui répondirent :
— „De tels compagnons,
Grands maîtres maçons,
On n'en trouve guère,
Sur toute la terre !
Apprenez, donc, sire,
Que l'on peut bâtir,
C'est notre mystère,
D'autres monastères,
Plus beaux, plus hardis
Que celui-ci !“
Le prince écoutait,
Plus il n'hésitait,
Vite il ordonnait,
Dans sa grande rage,
Qu'on brisât l'échelle,
Planches et poutrelles,
Tout l'échaffaudage,
Que les compagnons,
Grands maîtres maçons,
Sur le toit, sans pain,
Trouvassent leur fin.

Les maîtres pensaient,
Vite ils se faisaient
Ailes d'échandoles,
Dans les airs s'envolaient,
Mais, soudain glissaient
Et où ils tombaient,
Leurs corps se brisaient.
Manole ! O ! Manole !
Malheureux Manole !
Comme il était prêt,
Prêt à s'envoler,
Des murs s'élevait
La voix étouffée,
Qui toujours disait :
— „Manole ! o ! Manole !
Mon maître Manole !
Votre mur m'étreint,
Mon enfant s'éteint !“

Comme il l'entendait,
Son coeur s'affaissait,
Ses yeux se voilaient,
Le ciel s'écroulait,
La terre tournait
Et de la charpente,
Du toit en pente,
Mort il s'effondrait
Et, où il tombait,
Qu'est-ce qu'il paraissait ?
Une source lente,
A l'eau murmurante,
Limpide et salée,
De larmes arrosée !

ION NICODIM

Omul și
Cosmosul
(tapiserie)

Colegiul de redacție: ION BĂDICĂ (redactor-șef), NICOLAE MOTOC (redactor-șef adj.),

ȘTEFAN CAREJA, GH. DUMITRAȘCU, MARIN PORUMBESCU, FLORICA POSTOLACHE, ADRIAN RĂDULESCU, EM ȘTEFĂNESCU

Tomis, revistă bilunară editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Constanța. B-dul Republicii nr. 28, telefon 134 16 — 2 13 68. Căsuța poștală nr. 112

Rugăm să ni se trimită manuscrisele dactilografiate. Cele nepublicate nu se restituie.

Tiparul : I. P. „Dobrogea“, Constanța